

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ»**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ:

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΘΩΜΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΡΟΥΣΣΗ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΤΡΙΠΟΛΗ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2013

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε από την φοιτήτρια Αγγελική Ρούσση του μεταπτυχιακού προγράμματος ΟΔΔΟΔΥΕ του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου κατά το ακαδημαϊκό έτος 2012-2013 υπό την επίβλεψη του καθηγητή κ. Δημητρίου Θωμάκου.

Θέλω λοιπόν να ευχαριστήσω θερμά τον καθηγητή κ. Δημήτρη Θωμάκο που δέχτηκε την εποπτεία της πτυχιακής εργασίας μου διαθέτοντας τον χρόνο του και προσφέροντάς μου τις γνώσεις του.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω στους συναδέλφους και κάποιους φίλους μου για τις πολύτιμες γνώσεις και ιδέες που είχαν.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για την ανυπολόγιστη ηθική υποστήριξη, την συμπαράσταση και την κατανόηση που έδειξαν όλον αυτόν τον καιρό.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ .....σελίδα 2

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ .....σελίδα 3

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ & ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

.....σελίδα 6

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ .....σελίδα 7

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ .....σελίδα 8

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελίδα 9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

1.ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ .....σελίδα 13

2.ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

.....σελίδα 15

3.Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΧΡΕΟΚΟΠΙΑΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ .....

.....σελίδα 20

4.ΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ

ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ .....σελίδα 26

5.ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ .....σελίδα 28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΝΟΜΟ

3655/2008 .....σελίδα 34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1.ΓΕΝΙΚΑ .....σελίδα 38

2. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ . .σελίδα 39

3. ΟΙ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ .....σελίδα 40

4. ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ	σελίδα 43
5. Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΠΥΛΩΝΑ	σελίδα 44
6. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ	σελίδα 45

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	σελίδα 49
2. ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	σελίδα 50
3. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	σελίδα 53
4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ	σελίδα 54
5. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	σελίδα 61

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

PSI ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ	σελίδα 63
----------------------------------	-----------

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	σελίδα 68
--------------------	-----------

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ	σελίδα 74
--------------------------	-----------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελίδα 75
--------------------	-----------

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ, ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΜΕΣΩΝ

1. ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΕΛΙΔΑ 21: ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ
2. ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΕΛΙΔΑ 23: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΑΕΕ 2007-2009
3. ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΕΛΙΔΑ 31: ΟΙ ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΑ
4. ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΕΛΙΔΑ 36: ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ
5. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΕΛΙΔΑ 43: ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ
6. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΕΛΙΔΑ 44: ΑΥΞΗΣΗ ΤΑΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ
7. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΕΛΙΔΑ 52: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ
8. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΕΛΙΔΑ 54: ΣΥΝΔΕΣΗ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΜΕ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟ
9. ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΕΛΙΔΑ 55: ΠΟΣΟΣΤΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΗ ΦΤΩΧΙΑ
10. ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΕΛΙΔΑ 56: ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ 2000

11. ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΕΛΙΔΑ 61: ΕΠΕΠΕΝΔΕΔΥΜΕΝΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ
ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΝΟ
ΚΕΦΑΛΑΙΟ

12. ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΕΛΙΔΑ 66: ΦΟΡΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΚΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΛΥΨΗΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας είναι να εξετάσει την πορεία της κοινωνικής πολιτικής που εφαρμόζεται στα ασφαλιστικά ταμεία, ιδιαιτέρως λόγω της οικονομικής κρίσης των τελευταίων ετών και ύστερα από τα αποτελέσματα της συμμετοχής τους στο PSI. Στην αρχή γίνεται μια εισαγωγή της έννοιας της κοινωνική πολιτική, καθότι ο όρος χρησιμοποιείται συχνά και στην χώρα μας μάλιστα γινόταν και κατάχρηση του όρου.

Μαθαίνουμε από ποιες χώρες βρήκε εφαρμογή ο όρος για πρώτη φορά, πως εξελίχθηκε στην Ελλάδα, τότε υιοθετήθηκε και τι εξέλιξη είχε.

Τα ασφαλιστικά ταμεία στην Ελλάδα είναι οργανισμοί που δέχονται πολλαπλές αλλαγές μέσα στο χρόνο και πραγματικά είναι δύσκολο να τις παρακολουθήσουμε και ακόμα πιο δύσκολο να τις προβλέψουμε. Στην πορεία της εργασίας θα παρατηρήσουμε και τον καθοριστικό ρόλο που έπαιξαν οι πολιτικές αλλαγές στην χώρα. Δυστυχώς, η κοινωνική πολιτική είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τα πολιτικά παιχνίδια των καιρών μας και σαφώς θύματα αυτών των καταστάσεων είναι οι ασφαλισμένοι.

Μέσα από τους διατιθέμενους πίνακες και τα διαγράμματα δίνεται η ζοφερή παρούσα κατάσταση και τονίζεται η σκοτεινότητα του μέλλοντος αφήνοντας περιθώρια για σενάρια πολλαπλών αλλαγών.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ

The purpose of this present thesis is to examine the process of the social policy that the insurances funds adopt, as a result of the economic crisis that the last years exists and after the results of their participate in the PSI.

At the beginning, an introduction of the sensation of the social policy takes place, because the term is often used in our country and most of the time there is provoked an abuse of the term.

Then we are taught which countries had first adopted the term, how had developed it, when it had been adopted and meanwhile the progress that it has presented.

The insurance funds in Greece are funds that had accepted a lot of changes through the time and it is really difficult to attend them and much more difficult to predict them.

During the development of the thesis, we will notice the defining role that the political changes in our country have played. Unfortunately, the social policy is unbreakable banded with the political games of the time being and definitely the insurances are the victims of these situations.

Via the given elements are recovered the miserable situation and is underlined the darkness of the future, offering hopes for plans with multiple options.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Υπάρχουν τρία μοντέλα κοινωνικού κράτους. Το φιλελεύθερο μοντέλου του κοινωνικού κράτους, το συντηρητικό παραδοσιακό και το σοσιαλδημοκρατικό.

Ο όρος <<κοινωνικό κράτος >> εισήχθη στο πολιτικό λεξιλόγιο κατά τη διάρκεια και αμέσως μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο. Η κοινωνική νομοθεσία και οι κοινωνικές υπηρεσίες αποτελούν από τότε αναπόσπαστο στοιχείο της σύγχρονης κοινωνικής ζωής. Η δημόσια ευθύνη στους τομείς της υγείας, της παιδείας, της ασφάλισης, της κατοικίας κ.λ.π. αναπτύχθηκε σε κάθε χώρα του αναπτυσσόμενου καπιταλιστικού κόσμου.

Στην πραγματικότητα, το κοινωνικό κράτος είναι το πολιτικό αποτέλεσμα του μεταπολεμικού συμβιβασμού μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας στις χώρες της δυτικής Ευρώπης, ένας συμβιβασμός που είχε δύο όψεις. Από τη μια την αποδοχή εκ μέρους των δυνάμεων της εργασίας της λειτουργίας των θεσμών της ελεύθερης αγοράς και του οικονομικού ανταγωνισμού και από την άλλη την αποδοχή εκ μέρους του κεφαλαίου βασικών κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων των κυριαρχούμενων τάξεων.

Η κλασική θεωρία του κράτους και της κοινωνικής διοίκησης θεωρεί πως ο σκοπός του κοινωνικού κράτους βασίζεται στην βελτίωση της καθημερινής ευημερίας των ανθρώπων. Το κοινωνικό κράτος δεν εγγυάται μόνο την συσσώρευση κεφαλαίου αλλά παρέχει συνθήκες κοινωνικής συνοχής και ισορροπίας. Το κοινωνικό κράτος περιλαμβάνει δύο ομάδες δραστηριοτήτων:

1. Κρατική παροχή κοινωνικών υπηρεσιών προς άτομα ή νοικοκυριά, δηλαδή κοινωνική ασφάλιση, υγεία εκπαίδευση και στέγαση. Αυτές οι υπηρεσίες προσφέρονται είτε σε χρήμα είτε σε είδος.
2. Κρατική ρύθμιση ιδιωτικών δραστηριοτήτων που αφορούν τις συνθήκες ζωής και τα δημόσια αγαθά.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι το κοινωνικό κράτος είναι η χρήση της κρατικής εξουσίας με σκοπό την τροποποίηση της εργατικής δύναμης αλλά ταυτόχρονα τη συντήρηση του μη εργαζόμενου πληθυσμού.

Έτσι λοιπόν το τέλος του Β΄ Παγκόσμιου πολέμου βρήκε ένα διαφορετικό κόσμο και αυτό γιατί η ΗΠΑ αναδείχτηκε σε ηγέτιδα χώρα παίρνοντας τα ηνία από την Ευρώπη. Το αποτέλεσμα αυτής της ανατροπής ήταν η καθιέρωση μιας σειράς κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων στην εργατική τάξη και έτσι διαμορφώθηκε το πρώτο θεσμικό πλαίσιο κοινωνικού κράτους που αναπτύσσεται καθώς υπάρχει η ανάγκη διατήρησης της συνεργασίας των συνδικάτων που είχε αρχίσει κατά την διάρκεια του πολέμου. Ταυτόχρονα αναγνωρίζεται η ανάγκη για ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο αυξάνοντας τις κοινωνικές δαπάνες.

Κοινωνικό κράτος δεν σημαίνει μόνο κράτος πρόνοιας. Κράτος πρόνοιας δεν σημαίνει μόνο παροχές και κοινωνική πολιτική δεν ασκείται μόνο από μια κυβέρνηση. Η ευθύνη για την κοινωνική πολιτική είναι συλλογική, είναι κυβερνητική αλλά και ατομική. Η αγορά και το κράτος δεν είναι αντίπαλα και απαιτείται η συνεργασία τους για ένα ικανοποιητικό αποτέλεσμα. Το υπόβαθρο του κοινωνικού κράτους ορίζεται ως ένα σύνθετο δίκτυο κοινωνικής ευαισθησίας και αλληλεγγύης, παροχής κοινωνικών υπηρεσιών και οικονομικής ευμάρειας. Βασική αρχή του

κοινωνικού κράτους είναι να κάνει τη ζωή του πολίτη καλύτερη. Αυτός είναι και ο στόχος της πολιτικής. Στόχος της πολιτικής είναι να κάνει τον άνθρωπο σε τελική ανάλυση πιο δυνατό και ίσως πιο ευτυχή. Αυτό δεν σημαίνει ότι η ευτυχία ορίζεται πάντα από τον πλούτο και από τα υλικά αγαθά που διαθέτεις. Συχνά ο κοινωνικός ιστός και οι κοινωνικοί δεσμοί μας ενώνουν και μας ισχυροποιούν απέναντι σε κρίσεις.

Θα πρέπει να αναφερθεί επίσης ότι στην Ελλάδα η εξέλιξη του συστήματος των κοινωνικών ασφαλίσεων δεν εντάχθηκε σε ένα ολοκληρωμένο θεσμικό πλαίσιο κοινωνικής προστασίας με αποτέλεσμα η εμμονή σε αναζήτηση διεξόδων, κυρίως σε διαχειριστικό επίπεδο να μην επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Η απουσία ενός ισχυρού κοινωνικού κράτους αναδεικνύει την πελατειακή σχέση στη συγκρότηση της κοινωνικής ασφάλισης οι οποίες συνέβαλλαν σε σημαντικό βαθμό στην πολυδιάσπασή του.

Τα τελευταία χρόνια το σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων στην Ελλάδα αλλά και την Ευρώπη, διέρχεται μια παρατεταμένη κρίση η οποία έχει τις ρίζες της στην αναδιάρθρωση που συντελείται στο εσωτερικό των κοινωνικών και οικονομικών στρωμάτων. Η οικονομική και κοινωνική πολιτική που ακολουθούνται δεν αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά την ανεργία και τα προβλήματα της κοινωνικής ασφάλισης. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων της κοινωνικής ασφάλισης δεν συμπίπτει με διαχειριστικές πολιτικές περιοριστικού χαρακτήρα. Απαιτούνται θεσμικές και διαρθρωτικές αλλαγές με μακροοικονομικό χαρακτήρα. Η προοπτική αντιμετώπισης των προβλημάτων στην κοινωνική ασφάλιση δεν μπορεί αντικειμενικά να ταυτίζεται με περαιτέρω μείωση των κοινωνικών δαπανών. Η περιοριστική πολιτική αύξησης των εισφορών και μείωσης των παροχών δεν λύνει τα προβλήματα των ελλειμμάτων εκτός από το

κοινωνικό έλλειμμα το οποίο οξύνεται περισσότερο. Η ενίσχυση του κοινωνικού χαρακτήρα του συστήματος δεν εξυπηρετεί μόνο στόχους κοινωνικής συνοχής και δικαιοσύνης. Ενισχύει επίσης την αξιοπιστία και τη σταθερότητα του ίδιου του συστήματος καθιστώντας το βιώσιμο και αποτελεσματικό.

Παρακάτω παρουσιάζεται συνοπτικά ποιοι απολαμβάνουν το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας δηλαδή ποιες ομάδες το έχουν ανάγκη θεωρητικά.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1, ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Μηχανισμοί	Ομάδες στόχου
Πολιτικές κατά της φτώχειας	Άπορα άτομα (απόλυτη φτώχεια) ή άτομα που διαθέτουν περιορισμένους πόρους σε σχέση με άλλες ομάδες του πληθυσμού (σχετική φτώχεια)
Πολιτικές στοχευμένων κοινωνικών υπηρεσιών φροντίδας	Ομάδες του πληθυσμού με αυτόνομα βιολογικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά (άτομα με αναπηρίες , ηλικιωμένοι, παιδιά, μονογονεϊκές οικογένειες)
Πολιτικές καθολικής κοινωνικής φροντίδας	Άτομα που θέλουν να χρησιμοποιήσουν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

1.ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης αποτελεί βασικό μοχλό παραγωγής και υλοποίησης των επιδιώξεων του σύγχρονου κοινωνικού κράτους πρόνοιας. Η κοινωνική ασφάλιση επιτελεί πολλαπλές λειτουργίες. Το δικαίωμα της ασφαλιστικής προστασίας υλοποιείται με διαφορετικό τρόπο σε κάθε χώρα και αντανακλά την παράδοση, το επίπεδο ανάπτυξης, την πολιτική και οικονομική φιλοσοφία της. Παρά τις διαφορές στην κοινωνική και οικονομική οργάνωση των χωρών, οι τελικοί στόχοι και επιτεύξεις συγκλίνουν.

Η κοινωνική ασφάλιση αποτέλεσε επί σειρά ετών τον θεμελιώδη λίθο του κράτους πρόνοιας και οι οποίες αλλαγές συμβαίνουν σε αυτό επηρεάζουν άμεσα την κοινωνική ασφάλιση.

Η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα με σημαντικά προβλήματα. πελατειακά συμφέροντα, πολιτειακές παρεμβολές, έλλειψη συντονισμού και προγραμματισμού ήταν τα πρώτα σημεία της. Η φιλοσοφία της κοινωνικής ασφάλισης είναι η στήριξη των ασθενέστερων τάξεων. Έτσι η κοινωνική ασφάλιση έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα για να προστατεύονται άμεσα οι αδύναμοι.

Η σημερινή εικόνα της κοινωνικής ασφάλισης πρωτοεμφανίστηκε μετά τη βιομηχανική επανάσταση που ήταν ορατή η ανάγκη της

αλληλοβοήθειας. Τότε σχεδόν όλοι εργάζονταν σκληρά για να επιβιώσουν και κατ' ανάγκη γεννήθηκαν τα συνδικάτα. Τα μέλη τους πλήρωσαν μια τακτική εισφορά και τα έσοδα προσφέρονταν στα μέλη που αντιμετώπιζαν δυσκολίες. Η ζωή ήταν απάνθρωπη και ο μέσος όρος ζωής χαμηλός. Τα εργατικά ατυχήματα ήταν πολλά και οι ασθένειες συνήθως οδηγούσαν στο θάνατο. Οι ώρες εργασίας ήταν πάνω από 12 και τα μεροκάματα χαμηλά. Κανένα μέτρο για την υγεία δεν υπήρχε και η κοινωνική ασφάλιση ήταν άγνωστη. Με αγώνες που ξεκίνησαν τον 19^ο αιώνα οι εργαζόμενοι άρχισαν να βελτιώνουν τις συνθήκες εργασίας και να αποκτούν δικαιώματα εκτός από υποχρεώσεις.

Η συνεισφορά των συνδικάτων γρήγορα απέδειξε ότι ήταν ανίκανη να προστατεύσει επαρκώς τον εργαζόμενο και να καλύψει τις ανάγκες του ίδιου και της οικογένειάς τους σε κατάσταση ασθένειας, αναπηρίας ή θανάτου. Σημαντικό ρόλο έπαιξαν και οι διανοούμενοι της εποχής που υποστήριζαν τους εργατικούς αγώνες αλλά και τα ανώτερα στρώματα καταλάβαιναν ότι οι συχνές ασθένειες του εξειδικευμένου προσωπικού κωλυσιεργούν την πρόοδο της παραγωγής.

Η Γερμανία ήταν η πρώτη χώρα όπου καθιερώθηκε νομοθετικά η κοινωνική ασφάλιση. Το 1883 υποβλήθηκε στο γερμανικό κοινοβούλιο ένα νομοσχέδιο για την υποχρεωτική ασφάλιση ασθένειας και μητρότητας. Το νομοσχέδιο ψηφίστηκε μετά από έντονες διαμάχες και ένα χρόνο μετά ψηφίστηκε το νομοσχέδιο για τα εργατικά ατυχήματα. Το 1889 ψηφίστηκε το νομοσχέδιο για την υποχρεωτική ασφάλιση κατά της αναπηρίας και του γήρατος. Έτσι ο εργοδότης αναγκάστηκε να καλύψει τους εργαζόμενους τους. Πολλές χώρες ακολούθησαν τον δρόμο της Γερμανίας. Η Αγγλία το 1911 ψήφισε νόμο για την ανεργία. Μάλιστα πριν τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο πολλές χώρες είχαν υιοθετήσει το σύστημα της κοινωνικής

ασφάλισης. Ο μεσοπόλεμος έφερε στην επιφάνεια ελλείψεις του συστήματος. Η ζωή απαιτούσε ένα άλλο πρόσωπο κοινωνικής ασφάλισης.

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η κοινωνική ασφάλιση αρχίζει να ανθεί. Στην Οικουμενική Διακήρυξη Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του ΟΗΕ (10-12-1948) κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα για κοινωνική ασφάλιση (άρθρο 22).

Ο εργοδότης αναλαμβάνει τις εισφορές και το κράτος αναλαμβάνει την υποχρέωση να εξασφαλίζει την προστασία κάθε πολίτη. Στην Ελλάδα, η κοινωνική πρόνοια εφαρμόζεται για πρώτη φορά στο συνεταιρισμό των Αμπελακίων (1778-1811) και μοίραζε δωρεάν σιτάρι στους φτωχούς εργάτες, συντηρούσε τους ανάκτους εργάτες και χρηματοδοτούσε νοσοκομείο και γηροκομείο.

Η γέννηση όμως του θεσμού της Κοινωνικής Ασφάλισης ξεκινά όχι πριν από την σύσταση του νεοελληνικού κράτους κατά την περίοδο της τουρκοκρατίας που λόγω των οικονομικών και κοινωνικών καταστάσεων η οικογένεια έπαιζε το ρόλο του κράτους πρόνοιας, αλλά μετά την απελευθέρωση όπου η Ελλάδα προσπαθεί να οργανωθεί.

2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

Η κοινωνική ασφάλιση εξελίχθηκε πολύ στην ναυτιλία, έναν βιομηχανικό κλάδο που αναπτυσσόταν και απασχολούσε χιλιάδες εργαζόμενους. Το πρώτο Ταμείο δημιουργήθηκε στις Σπέτσες, ονομάστηκε «Κάστα» και τα έσοδα ήταν 5% από τα κέρδη των πλοίων για μεταφορές εξωτερικού. Το Ταμείο στήριζε ανέργους και ανάπηρους ναυτικούς καθώς και τις οικογένειες των θανόντων. Με το διάταγμα του 1833 « περί

Εμπορικού Νόμου» καθιερώνεται ότι « ο ναύτης ασθενήσας» πληρώνεται τους μισθούς του και νοσηλεύεται δαπάναις του πλοίου. Με το νόμο του 1836 « περί Αστυνομίας της Εμπορικής Ναυτιλίας», γίνεται λόγος για το Ναυτικό Απομαχικό Ταμείο (NAT). Τα έσοδα του Ταμείου ήταν τα αντίτιμα των αδειών ασκήσεως επαγγέλματος και όχι οι εργοδοτικές και κρατικές εισφορές.

Το NAT κάλυπτε τους άνδρες του Πολεμικού Ναυτικού , ήταν πρωτοπόρος οργανισμός παγκοσμίως και ο πρώτος στην Ελλάδα. Τα πρώτα ασφαλιστικά Ταμεία στην Ελλάδα δεν κάλυπταν τους εργαζόμενους που είχαν μεγάλη ανάγκη. Το 1853 ιδρύθηκε ο φορέας για τις χήρες και τα ορφανά του Στρατού και το 1856 του Πολεμικού Ναυτικού και το 1861 ιδρύεται το Μετοχικό Ταμείο Δημοσίων Υπαλλήλων. Οι πρώτες κινήσεις στην Ελλάδα λοιπόν είχαν γενικό χαρακτήρα και όχι κοινωνικό. Το 1894 υπήρξε το πρώτο ψήφισμα με πέντε αιτήματα ένα από τα οποία ήταν η απονομή σύνταξης στους εργαζόμενους. Το ψήφισμα διάβασε στην Βουλή ο σοσιαλιστής Σταύρος Καλλέργης προκαλώντας αντιδράσεις. Τα πρώτα εργατικά σωματεία ιδρύθηκαν στην Ελλάδα , ήταν κλαδικά (ξυλουργεία, ναυπηγεία, βυρσοδεψία, ράφτες , τσαγκάρηδες , μάγειροι, μηχανικοί , θερμαστές πλοίων κ.α.). Τα αιτήματα τους είχαν σχέση με το μισθό τους και τις ώρες εργασίας. Ο τομέας Πρόνοιας καλύπτεται με τους πόρους των ίδιων των εργαζόμενων. Το 1901 ψηφίζεται ο νόμος ΒΩΜΑ « περί περιθάλψεως και των οικογενειών αυτών» αλλά οι εργοδότες τον εφάρμοζαν σύμφωνα με τα συμφέροντά τους. Το 1909 για κάθε 1000 εργάτες μεταλλείων υπήρχε 1,5 θανατηφόρο ατύχημα και 3,7 σοβαροί τραυματισμοί. Στις 9/6/1906 ο βουλευτής Αττικής, Φωκίων Νέγρης υπέβαλε στην Βουλή πρόταση νόμου περί νοσηλείας και συντάξεων του προσωπικού των βιομηχανικών επιχειρήσεων και σύνταξης των δημοσίων υπαλλήλων. Καταρτίστηκε επιτροπή για την επεξεργασία της πρότασης που

όμως δεν ολοκλήρωσε το έργο της. Το 1907 δημιουργείται το Ταμείο Συντάξεως Σιδηροδρομικών. Μετά το 1910 αρχίζουν οι απεργιακές κινητοποιήσεις στον Πειραιά, τον Βόλο, την Πάτρα και την Αθήνα. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος αναθέτει σε πολιτικούς να επεξεργαστούν νομοσχέδια για την προστασία των εργαζομένων. Τέτοια νομοσχέδια ψηφίστηκαν στην Βουλή την περίοδο 1911-1914 και αποτέλεσαν την βάση της εργατικής νομοθεσίας που άρχισε να ισχύει τις επόμενες δεκαετίες. Βέβαια, η αντίδραση πολιτικών και των Ανακτόρων ήταν λυσσαλέα με αποτέλεσμα η νομοθεσία σπάνια να εφαρμόζεται στην πράξη.

Το 1915 ψηφίζεται ο νόμος 551/1915 « περί ευθύνης προς αποζημιώσεων των εξ ατυχήματος παθόντων εν τη υπηρεσία εργατών ή υπαλλήλων» , με τον οποίο την ευθύνη αντιμετώπισης των εργατικών ατυχημάτων αναλαμβάνει ο εργοδότης. Το 1917 ιδρύεται το Υπουργείο Πρόνοιας που αποτελούσε τον πρώτο μηχανισμό σχεδιασμού της παροχής της κοινωνικής πρόνοιας. Το 1918 ιδρύεται η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ) που υποστήριζε την επέκταση της κοινωνικής ασφάλισης.

Πιο αποφασιστικά βήματα έγιναν μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο . Το 1922 με την Μικρασιατική Καταστροφή ήρθαν στην Ελλάδα 1, 5 εκατομμύριο μετανάστες. Η πλειονότητα των μεταναστών εγκαθίσταται στα μεγάλα αστικά κέντρα αλλάζοντας την δομή του εργατικού δυναμικού με χαρακτηριστικά όπως την υποαπασχόληση και την ανεργία. Τότε ψηφίστηκε ο νόμος 2868/1922 περί υποχρεωτικής ασφάλισης των εργατών και ιδιωτικών υπαλλήλων και των μη αυτοτελών εργαζομένων της βιομηχανίας, εμπορίου και βιοτεχνίας. Αυτός ήταν και ο πρώτος ασφαλιστικός νόμος της Ελλάδος. Με βάση αυτό το νόμο ιδρύθηκαν τα ταμεία ασφάλισης των καπνεργατών των μυλεργατών, των τυπογράφων και

των λιμενεργατών. Το 1923 η κυβέρνηση Πλαστήρα προχωρά στην Αγροτική Μεταρρύθμιση που σαν στόχο είχε την ισορρόπηση της οικονομικής δραστηριότητας. Το 1925 ιδρύονται τα πρώτα ταμεία των αυτοτελώς εργαζόμενων. Το 1928 ιδρύονται το ΤΣΑΥ, το 1929 τα ταμεία των Νομικών και Εφημεριδοπωλών, το 1930 το ΤΑΚΕ (Κληρικών), το 1931 το ταμείο Εκτελωνιστών και Τυπογράφων, το 1932 το ΤΣΑ (Αυτοκινητιστών) , το 1934 το ΤΣΜΕΔΕ (Μηχανικών) και το ΤΕΒΕ (Επαγγελματιών και Βιοτεχνών), το 1935 το ταμείο των χρηματιστών, το 1940 το ΤΑΕ (Εμπόρων). Το 1934 μόνο το 9% του πληθυσμού ήταν ασφαλισμένο δηλαδή από τους 2.300.000 εργαζόμενους μόνο οι 208.911 ήταν ασφαλισμένοι.

Το 1929 ο Ελευθέριος Βενιζέλος εξήγγειλε ένα γενικευμένο σύστημα υποχρεωτικής ασφάλισης κατά της ασθένειας , γήρατος, θανάτου και ανικανότητας. Το νομοσχέδιο ψηφίστηκε (Ν.5733/1932) αλλά δεν εφαρμόστηκε γιατί ακολούθησε πολιτική αστάθεια. Ο νόμος προβλέπει την ίδρυση ενός ασφαλιστικού ταμείου υποχρεωτικής ασφάλισης για τους μισθωτούς και εργαζόμενους στον ιδιωτικό τομέα. Νέος νόμος – ν. 6296/1934 – που ιδρύει το ΙΚΑ τίθεται σε εφαρμογή στις 19/12/1937 επί δικτατορίας Μεταξά μόνο σε Αθήνα, Πειραιά και Θεσσαλονίκη και από το 1938 σε άλλες πόλεις. Η νομοθεσία αυτή με τον καιρό, αλλάζει, τροποποιείται και συμπληρώνεται με νέους νόμους. Εισάγεται η καθολικότητα ασφάλισης των μισθωτών κι οι συνεχείς διατάξεις έρχονται για να αντιμετωπισθούν συνεχή προβλήματα που προκύπτουν. Παρόλο που η ίδρυση του ΙΚΑ αποτέλεσε την πιο ριζοσπαστική ως τότε μεταρρύθμιση για το ελληνικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης, δημιουργώντας ένα ενιαίο ταμείο για την ασφάλιση των μισθωτών και των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα, δεν καλύπτονταν οι γεωργοί λόγω του εποχιακού χαρακτήρα της εργασίας τους.

Ο ρυθμός ανάπτυξης από το 1953 έως το 1960 άρχισε να παρουσιάζει αυξητική πορεία λόγω της οικοδομικής άνθισης. Αυτή την περίοδο οι εξελίξεις στην κοινωνική ασφάλιση επικεντρώνονται στην ψήφιση του νόμου 118/1945, για την ασφάλιση των μισθωτών των βιομηχανικών επιχειρήσεων που το 1951 επεκτάθηκε σε όλους τους μισθωτούς. Επίσης με το νόμο 1951/1951 γίνεται μια προσπάθεια αναδιοργάνωσης του ΙΚΑ και θεσπίστηκε η συμμετοχή του κράτους στην χρηματοδότησή του. Ο νόμος εισήγαγε την συγχώνευση του ΙΚΑ με όσα ταμεία δεν ήταν ικανά να σταθούν αυτόνομα.

Το 1953 καθιερώνονται τα κατώτατα όρια σύνταξης με το νόμο 2698. Τη δεκαετία αυτή έχουμε την δημιουργία μιας σειράς οργανισμών κοινωνικής προστασίας όπως του Οργανισμού Εργατικής Εστίας (1954) και τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (1954) που μετονομάστηκε το 1969 σε Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού. Το 1958 με τον νόμο 3868 δημιουργείται ειδικός διανεμητικός Λογαριασμός Οικογενειακών Επιδομάτων Μισθωτών. Εκείνη την περίοδο ενισχύονται οι πιο ευάλωτες οικονομικά κοινωνικές ομάδες όπως οι τυφλοί (1951) και τα απροστάτευτα παιδιά (1960).

Ο νόμος 3487/1955 « περί ασφάλισης των αγροτών», έθετε τις βάσεις για την υγειονομική περίθαλψη αυτών που εργάζονται στο ύπαιθρο. Με το νόμο αυτό για πρώτη φορά ασφαρίζονται για ασθένεια όλος ο αγροτικός πληθυσμός χωρίς την υποχρέωση καταβολής εισφορών και αμέσως μετά ιδρύεται ένα δίκτυο υγειονομικών υπηρεσιών για την ιατροφαρμακευτική κάλυψη της υπαίθρου. Ο νόμος αυτός προέβλεπε τη χορήγηση παροχών χαμηλού ύψους στον αγροτικό πληθυσμό με μικρές

ασφαλιστικές εισφορές. Επίσης παρείχονταν αποζημιώσεις για τις γεωγραφικές καταστροφές.

Κατά τη δεκαετία του 1960, ιδρύονται τα ταμεία για τους εργαζόμενους στην ΕΤΒΑ (1965) και στη ΔΕΗ (1966) και την ίδια περίοδο σημειώνεται μεγάλη αύξηση της μετανάστευσης των Ελλήνων προς το εξωτερικό. Η κοινωνική ασφάλιση πλήττεται σφόδρα αφού δεν εισπράττονται εισφορές, αυξάνονται η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία το 1963 με την κυβέρνηση της Ένωσης Κέντρου, η δημοσιονομική πολιτική αλλάζει πρόσωπο, ενισχύονται οι δημόσιοι υπάλληλοι, οι αγρότες και αυξάνονται οι μισθοί.

Κατά την επταετία της Δικτατορίας (1967-1974) το πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης νεκρώνει. Μετά την πτώση της δικτατορίας η Ελλάδα εισέρχεται σε μια νέα κοινωνικό-οικονομική κατάσταση. Τότε η κοινωνική ασφάλιση αναγνωρίζεται από το σύνταγμα του 1975 ως κοινωνικό δικαίωμα. Με τον νόμο 103/1975 ορίζεται εφ' άπαξ χρηματικό βοήθημα για τους υπαλλήλους ΝΠΔΔ που συνταξιοδοτούνταν. Το 1978 ψηφίζεται ο νόμος 825/1978 με τον οποίο ρυθμίζεται εκ νέου ο υπολογισμός της σύνταξης. Το 1979 με τον νόμο 997/1979 ψηφίζεται η επικουρική ασφάλιση με την ίδρυση του ΙΚΑ-TEAM που το 1983 εντάσσεται στο ΙΚΑ και το 2003 αντικαθίσταται από το νέο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ).

Το 1981 το ΠΑΣΟΚ αναλαμβάνει την διακυβέρνηση της χώρας. Η αλλαγή αυτή φέρνει αναδιάταξη της κοινωνικής ζωής. Εγκαινιάζεται το Κοινωνικό Κράτος. Μόλις δύο μήνες από την ορκωμοσία της νέας κυβέρνησης ανακοινώνονται αυξήσεις μισθών κατά 42,5% άρα και αύξηση συντάξεων και άλλων επιδομάτων. Έπεται ο διπλασιασμός των αγροτικών συντάξεων και η ασφάλιση των γυναικών αγροτών με παροχή δωρεάν

ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Επίσης με το νόμο 1296/1982 καθιερώνεται η σύνταξη ανασφάλιστων υπερηλίκων. Μόλις το 1982 με κυβέρνηση Ανδρέα Παπανδρέου επεκτάθηκε το ΙΚΑ σε όλη την Ελλάδα και ιδρύεται το TEAM.

Προτεραιότητα δίνεται και στον τομέα της υγείας. Το 1983 με το νόμο 1397 δημιουργείται το Εθνικό Σύστημα Υγείας (ΕΣΥ) που σκοπεύει την εξυπηρέτηση όλων των πολιτών σε οποιοδήποτε σημείο της χώρας και για αυτό κτίζονται νέα κέντρα υγείας και επιπλέον νοσοκομεία. Τότε όμως άρχισαν και οι σπατάλες με αποτέλεσμα την επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης των ταμείων.

3. Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΧΡΕΟΚΟΠΙΑΣ ΤΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ

Τα ασφαλιστικά Ταμεία βρίσκονται σε κατάσταση χρεοκοπίας. Με τον τρόπο που δημιουργήθηκε και λειτούργησε το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα. Προϋπόθεση για την βιωσιμότητά του ήταν η αξιοποίηση των αποθεμάτων του και της ακίνητης περιουσίας του, ώστε να υπάρχει άλλη μια πηγή εσόδων εκτός από τις εισφορές μισθωτών, εργοδοτών, αυτοαπασχολούμενων, την κρατική χρηματοδότηση και τους κοινωνικούς πόρους.

Αντί να είναι πηγή εσόδων, τα αποθεματικά ήταν ανέκαθεν εύκολη λεία για τις εκάστοτε κυβερνήσεις, που αντλούσαν από τα ασφαλιστικά ταμεία φθηνό χρήμα με πρόσχημα την οικονομική ανάπτυξη για να επωφελούνται από αυτό κερδοσκόποι, επιχειρηματίες και φυσικά το κράτος. Η ιστορία ξεκίνησε το 1950 με το νόμο 1611, τα ταμεία χάνουν το δικαίωμα να καταθέτουν τα αποθεματικά τους στις τράπεζες και να κερδίζουν τους

τόκους . Τα αποθεματικά των ασφαλιστικών ταμείων δεσμεύονται σε άτοκους λογαριασμούς στην τράπεζα Ελλάδος. Με αυτά τα κεφάλαια (σύμφωνα με τις αποφάσεις της Νομισματικής Επιτροπής, όργανο του Υπουργείου Συντονισμού), χρηματοδοτούσαν με πολύ χαμηλό επιτόκιο τις επιχειρήσεις. Τα Ταμεία όμως χρειάζονταν να δανειστούν, δανείζονταν με επιτόκιο 30%.

Από το 1975 έως το 1982 παύουν οι άτοκες καταθέσεις και τα αποθεματικά άρχισαν αν τοκίζονται στην Τράπεζα Ελλάδος αλλά με μικρό επιτόκιο . Το επιτόκιο ορίστηκε στο $\frac{1}{4}$ του πληθωρισμού ενώ τα επιτόκια καταθέσεων υπερέβαιναν τον πληθωρισμό. Οι αποκλίσεις εσόδων των ταμείων για το διάστημα 1950-1982 υπολογίζονται στα 58-75 δις ευρώ.

Διατάξεις του νόμου 1611/50 ισχύουν μέχρι σήμερα όπως π.χ. η υποχρέωση των ασφαλιστικών ταμείων να καταθέτουν αμέσως τα διαθέσιμά τους. Η αρχή της δεκαετίας του 1980 ήταν μάλλον η μοναδική περίοδος που προστατεύτηκαν τα ταμεία. Το 1982 (κυβέρνηση Α. Παπανδρέου – υπουργός Α. Βερυβαράκης). Με το Ν. 1266 καταργήθηκε η Νομισματική Επιτροπή και ανατέθηκε στην Τράπεζα της Ελλάδος να ελέγχει την τήρηση των υπηρεσιών που επιβάλλουν οι διατάξεις του Ν. 1611/50 στους δημοσίους υπαλλήλους. Με το ν. 1266 θεσμοθετείται να επενδύουν τα ασφαλιστικά ταμεία σε σταθερούς τίτλους του Δημοσίου (ομόλογα και έντοκα γραμμάτια). Με το μέτρο αυτό τα αποθέματα άρχισαν να έχουν κάπως ικανοποιητικές αποδόσεις. Τότε, θεσμοθετείται η συμμετοχή του κράτους στην χρηματοδότηση των ταμείων. Το κράτος διαθέτει ακόμα πόρους και δεν αντιδρά αρνητικά. Βραχυπρόθεσμα, η συμμετοχή του κράτους ενίσχυσε οικονομικά τα ταμεία, μακροπρόθεσμα όμως οδηγούν στην χρεοκοπία τους. Με την οικονομική άνεση που υπήρξε στην αρχική φάση φορτώθηκαν τα ταμεία με επιπλέον υποχρεώσεις όπως

μεταφορές και ενοποιήσεις, τις οποίες στην συνέχεια θα ήταν αδύνατο να καλύψουν. Με την ένταξη στην ΕΟΚ και ιδιαίτερα με την ένταξη στην ΟΝΕ ήταν βέβαιο ότι το κράτος από κάποια στιγμή και πέρα θα αδυνατούσε να ανταποκριθεί στις οικονομικές του υποχρεώσεις και να συνεχίσει τη χρηματοδότηση των ταμείων. Η συμμετοχή του κράτους είναι μια αύξηση της συμμετοχής των εργαζόμενων αφού η πλειοψηφία των επιχειρηματιών φοροδιαφεύγει και τα έσοδα του κράτους προέρχονται κυρίως από τη φορολογία μισθωτών και συνταξιούχων.

Το 1992 η κυβέρνηση Μητσοτάκη θεσμοθέτησε τη δυνατότητα να επενδύουν τα ασφαλιστικά ταμεία το 20% των αποθεμάτων τους σε επισφαλείς επενδύσεις όπως χρηματιστήριο, τραπεζικά προϊόντα κ.α. και επέτρεψε την ίδρυση εταιρειών αμοιβαίων κεφαλαίου από τα ασφαλιστικά ταμεία και μέσω αυτών, την αξιοποίηση των αποθεματικών τους. Την εποχή εκείνη αυξάνονται οι πόροι και μειώνονται οι ασφαλιστικές παροχές.

Το 1992 ψηφίστηκε ο νόμος Σιούφα (Ν. 2084) ο οποίος ευνοεί την εργοδοσία σε βάρος των εργαζόμενων. Ο νόμος αυτός αυξάνει για πρώτη φορά την διαφοροποίηση των ασφαλιστικών προϋποθέσεων με βάση το έτος πρώτης ασφάλισης. Οι εργαζόμενοι που άρχισαν να ασφαίζονται μετά την 1/1/1993 έχουν μειωμένα ασφαλιστικά δικαιώματα σε σχέση με τους προηγούμενους (άρθρο 48).

Οι τότε παρεμβάσεις εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητα του συστήματος και χωρίζουν τους ασφαλισμένους σε δύο στρατόπεδα : τους προνομιούχους προ 1993 και τους άτυχους ασφαλισμένους μετά 1993.

Τα επόμενα χρόνια χαρακτηρίζονται από την έναρξη διαδικασιών κοινωνικού διαλόγου με αποτέλεσμα τις πρώτες ενοποιήσεις ταμείων

κύριας σύνταξης των ελεύθερων επαγγελματιών αλλά και των ταμείων επικουρικής ασφάλισης των δημοσίων υπαλλήλων. Τότε καθιερώνεται για πρώτη φορά το Επίδομα Κοινωνικής Αλληλεγγύης Συνταξιούχων (ΕΚΑΣ).

Το 1999 η κυβέρνηση Σημίτη αυξάνει το ποσοστό των αποθεματικών των ταμείων που μπορεί να επενδύεται σε μετοχές και αμοιβαία κεφάλαια σε 23%. Ήταν μια περίοδος που οι εκσυγχρονιστές και τα παιχνίδια στο χρηματιστήριο άφησαν εποχή. Οι απώλειες των ταμείων μόνο λόγω επισφαλών επενδύσεων υπολογίζονται στα 3,5 δις ευρώ για την περίοδο 1999-2002.

Το 2002 ψηφίζεται ο 3029 νόμος που είχε τον τίτλο «Μεταρρύθμιση του συστήματος Κοινωνικής Ασφάλισης» και επαναφέρει το ζήτημα της οικονομικής βιωσιμότητας του συστήματος. Η μεγάλη μεταρρύθμιση ήρθε με το νόμο 3655/2008 που θα αναλυθεί αναλυτικά πιο κάτω.

Παρακάτω διατίθεται πίνακας με τα οικονομικά στοιχεία του ΟΑΕΕ (2007-2009) όπου γίνεται αντιληπτό πως τα ταμεία έχουν φτάσει σε αυτή την κατάσταση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΑΕΕ 2007-2009

ΕΤΟΣ	2007	2008	2009
ΚΛΑΔΟΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ			
ΕΣΟΔΑ	2.983179.021,00	3.37.769.800,00	3.182.955.000,00
ΕΞΟΔΑ	3.039.106.584,28	3.436.917.100,00	3.657.972.000,00
ΕΛΛΕΙΜΜΑ	-55.927.563,28	-57.147.300,00	-475.017.000,00
ΚΛΑΔΟΣ ΑΣΘΕΝΕΙΑΣ			
ΕΣΟΔΑ	974.169.000,00	994.783.000,00	1.057.018.000,00

ΕΞΟΔΑ	986.651.418,72	1.024.536.700,00	1.126.725.000,00
ΕΛΛΕΙΜΜΑ	-12.482.418,72	-29.753.700,00	-69.707.000,00
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΣΟΔΩΝ	3.957.348.021,00	4.374.552.800,00	4.239.973.000,00
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΟΔΩΝ	4.025.758.003,0	4.461.453.800,00	4.784.697.000,00
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ/ΠΛΕΟΝΑΣΜΑΤΟΣ	-68.409.982,00	-86.901.000,00	-544.724.000,00

Πηγή :ΟΑΕΕ Προϋπολογισμοί ετών 2007-2009

Από τον πίνακα φαίνεται ότι οι μελλοντικές εισφορές και παροχές σε σχέση με το μέλλον του ταμείου είναι ελλειμματικές. Οι υποχρεώσεις του ταμείου ανέρχονται στα 20 δις ευρώ ενώ η παρούσα αξία των δικαιωμάτων για συντάξεις ασφαλισμένων ανέρχεται σε 28 εκ. ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι το ταμείο θα έπρεπε να κατέχει περιουσία αντίστοιχη με το ύψος των απαιτήσεων. η σχέση εισφορών – παροχών αποτελεί καθοριστικό παράγοντα της οικονομικής εξέλιξης του ταμείου και επηρεάζει το αναλογιστικό αποτέλεσμα. Η κάλυψη του αναλογιστικού ελλείμματος δεν δύναται να επιτευχθεί με αύξηση των εισφορών και μείωση των παροχών λόγω του μεγάλου ύψους του και αναδεικνύεται η αναγκαιότητα χρηματοδότησης του ταμείου.

Για το 2008, ο προϋπολογισμός του ΟΑΕΕ, προβλέπει έλλειμμα της τάξεως στων 220 εκατ. Ευρώ, ωστόσο οι απαιτήσεις του ταμείου οδήγησαν σε εκποίηση ομολόγων αξίας 80 εκατ. Ευρώ ενώ αυξήθηκαν κατά 8% οι εισφορές στον κλάδο σύνταξης και 13,3% στον κλάδο υγείας.

Τα τρία ταμεία ΤΕΒΕ-ΤΑΕ-ΤΣΑ κατά την ενοποίηση στις 1/1/2007 δεν μετέφεραν στον ΟΑΕΕ ταμειακά διαθέσιμα, αντιθέτως ανεξόφλητες μεγάλες υποχρεώσεις που επιβάρυναν την οικονομική κατάσταση του

φορέα. Το αναλογιστικό έλλειμμα του ταμείου με ορίζοντα τουλάχιστον την 50ετία, φθάνει περίπου τα 52 δις ευρώ ενώ η περιουσία μόλις φθάνει τα 600 εκατομμύρια ευρώ.

4. ΟΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΟ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Η συμμετοχή της Ελλάδος στην Ε.Ε. επηρεάζει το ασφαλιστικό σύστημα. Η ΕΕ προωθεί την ελεύθερη κυκλοφορία των βιομηχανικών και αγροτικών προϊόντων, την ελεύθερη μετακίνηση των εργαζομένων, την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων αλλά και την ελεύθερη διακίνηση των επιχειρήσεων. Η κατοχύρωση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζόμενων διασφάλισε τη δυνατότητα να μετακινούνται και να εργάζονται ελεύθερα συμβάλλοντας στην ισοκατανομή του εργατικού δυναμικού στα κράτη μέλη. Έτσι παρουσιάζεται η ανάγκη διασύνδεσης των κοινωνικοασφαλιστικών συστημάτων των κρατών μελών ώστε να μην χαθούν δικαιώματα που ήδη απολάμβαναν στις χώρες τους και η λήψη μέτρων είναι μια διαδικασία επείγουσα. Τελικά , καταργούνται κάθε είδους διακρίσεις λόγω ιθαγένειας μεταξύ των εργαζομένων και καταβάλλονται παροχές ανεξάρτητα από τον τόπο κατοικίας τους. Με τον κανονισμό 1408/71 παραχωρούνται στην Κοινότητα την αρμοδιότητα ρύθμισης των θεμάτων διακίνησης και ασφάλισης.

Μόλις το 1999 η Ε.Ε. αναφέρεται στην εμφάνιση νέων εργασιακών διευθετήσεων όπως οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου και η μερική απασχόληση. Τα συνταξιοδοτικά συστήματα αποθαρρύνουν την πρόωρη έξοδο από την αγορά εργασίας.

Η στρατηγική της Ε.Ε. πιέζει τις ελληνικές κυβερνήσεις για μεταρρυθμίσεις του ασφαλιστικού. Στην Συνθήκη της Λισαβόνας (1-12-2009) τα συνταξιοδοτικά συστήματα χωρίζονται σε : κεφαλαιοποιητικά - όταν οι ασφαλιστικές εισφορές επενδύονται σε μετοχές , ομόλογα κ.α., οι συντάξεις στο άρθρο III-210 λέει ότι η διαμόρφωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης είναι αρμοδιότητα κάθε κράτους μέλους και ότι η Ένωση επιβάλλει την "γραμμή" της. Η Ε.Ε. πιέζει τις ελληνικές κυβερνήσεις να ελαχιστοποιήσουν τις κρατικές χρηματοδοτήσεις, με το πρόσχημα της μείωσης του δημοσιονομικού ελλείμματος, να μειώσουν τις εργατικές εισφορές με πρόσχημα την ανάπτυξη, να προωθήσουν τις ιδιωτικές πρωτοβουλίες και να πληρώνουν οι ίδιοι οι ασφαλισμένοι το μεγαλύτερο ποσοστό των ασφαλιστρών.

Η Ε.Ε. προωθεί την ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων όπως π.χ. εργασία ορισμένων ημερών, ωρομίσθια, δελτία παροχής υπηρεσιών. Αυτή η τάση ξεκίνησε με την συνθήκη του Μάαστριχ (1992) και συνεχίστηκε με άλλες συνθήκες. Ελαστικές σχέσεις εργασίας σημαίνουν μειωμένες εισφορές προς τα ασφαλιστικά ταμεία αλλά και τα δικαιώματα που απέμειναν καταστρατηγούνται.

Τον Μάρτιο του 2002 με την συνθήκη της Λισαβόνας θέτεται ο στόχος να γίνει η ΕΕ πιο δυναμική και ανταγωνιστική ώστε να δημιουργηθούν επιπλέον θέσεις εργασίας και να υπάρξει μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Εδώ η κοινωνίας των πολιτών καλείται να μετάσχει ενεργά μέσω της ανάπτυξης διαφορετικών μορφών συνεργασίας. Η μέθοδος είναι πιο αποτελεσματική όταν η ΕΕ προβαίνει σε συστάσεις στα κράτη μέλη. Πρακτικά όμως έτσι δεσμεύονται πολιτικά και όχι νομικά οι εθνικοί νομοθέτες. Κατά τη θέσπιση των εθνικών ρυθμίσεων οι κοινοτικοί στόχοι δεν τίθενται υπό διαπραγμάτευση.

Η ΕΕ προκρίνει μεταρρυθμίσεις που στηρίζονται στη συνέργεια της κοινωνικής προστασίας με την οικονομία και την ανάπτυξη. Ίσως τελικά η χρηματοδότηση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας επιβραδύνουν το ρυθμό της οικονομικής ανάπτυξης. Οι εθνικές οικονομίες καλούνται να είναι πιο ανταγωνιστικές άρα απαιτούνται πρωτοποριακές εξελίξεις στους τομείς των καινοτομιών και των επενδύσεων. Η χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης συνδέεται άμεσα με την αύξηση του ΑΕΠ, ενισχύει την κοινωνική προστασία και ρυθμίζει τις εργασιακές σχέσεις. Για το λόγο αυτό οι μεταρρυθμίσεις επενδύουν στην ενίσχυση της απασχόλησης, στην εξασφάλιση της βιωσιμότητας των ασφαλιστικών οργανισμών και στην ασφαλή εκμετάλλευση της περιουσίας τους.

Το 2002 με τον νόμο Ρέππα (3029/2002), ιδρύονται ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης μεταξύ εργοδοτών-εργαζόμενων δηλαδή ΝΠΙΔ που λειτουργούν με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα. Επίσης άλλαξε ο τρόπος υπολογισμού της σύνταξης. Ως βάση υπολογισμού παραμένει ο μέσος όρος της τελευταίας 5ετίας, όπως προέβλεπε ο νόμος Σιούφα. Η σύνταξη όμως μειώνεται σταδιακά από το 80% του τελευταίου βασικού μισθού στο 70%. Συγκεκριμένα μέχρι τις 31/12/2007 υπολογίζεται με το 80% του τελευταίου μισθού. Από 1/1/2008 υπολογίζεται σε δύο μέρη: α) τα χρόνια που έχει συμπληρώσει ο εργαζόμενος ως το 2007 επί 80% και τα υπόλοιπα επί ποσοστού σταδιακά μειούμενου ως το 70% του μέσου όρου των αποδοχών της τελευταίας πενταετίας (άρθρο 2). Επιπλέον , καταργείται η κρατική εισφορά δηλαδή επί του 10% επί των αποδοχών όπως προβλεπόταν στο νόμο Σιούφα στα πλαίσια της τριμερούς χρηματοδότησης για τους ασφαλισμένους στο ΙΚΑ και η αντικατάσταση της με το 1% του ΑΕΠ (άρθρο 4). Αυτό όμως, το 1% από τότε δεν αποδίδεται, εξατομικεύονται και εξαρτώνται μόνο από τις αποδόσεις , τους

τόκους δηλαδή των επενδύσεων και όχι από τις εισφορές των άλλων ασφαλισμένων ενός φορέα - και σε αναδιανεμητικά όταν οι συντάξεις καθορίζονται με βάση μόνο τις εισφορές του συνόλου των ασφαλισμένων του φορέα. Στην Ελλάδα τα ελεγχόμενα από το δημόσιο ασφαλιστικά ταμεία ακολουθούν μικτό σύστημα, ενώ οι ιδιωτικές ασφαλιστικές εταιρείες ακολουθούν το κεφαλαιοποιητικό.

5. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 αρχίζουν να εισέρχονται στη χώρα μας στρατιές λαθρομεταναστών, φαινόμενο που συνεχίζεται μέχρι σήμερα και προβλέπεται ότι θα συνεχιστεί. Ο αριθμός των λαθρομεταναστών είναι απροσδιόριστος και καμιά επίσημη πηγή δεν μπορεί να τους υπολογίσει ούτε κατά προσέγγιση. Οι περισσότεροι είναι ανασφάλιστοι και παίρνουν θέσεις εργασίας Ελλήνων ή νόμιμων μεταναστών.

Η παρουσία των παράνομων μεταναστών εκτός των άλλων συνεπειών για τη χώρα μας, προκάλεσε και προκαλεί μεγάλη ζημιά στα ασφαλιστικά ταμεία που δίνουν συντάξεις χωρίς να εισπράττουν τις αντίστοιχες εισφορές από νέους ασφαλισμένους που μπαίνουν στο χώρο εργασίας.

Η Ελλάδα έχει πληγεί ιδιαίτερα από την εξωτερική μετανάστευση σε παλαιότερες εποχές, η οποία την απογύμνωσε από νέο εργατικό δυναμικό. Η επιστροφή των μεταναστών και η μαζική παλιννόστηση ανασφάλιστων ομογενών τα τελευταία χρόνια επέτεινε τη δημογραφική γήρανση και την οικονομική ανισορροπία της κοινωνικής ασφάλισης. Η οικονομική

δυσπραγία της κοινωνικής ασφάλισης οφείλεται και στην οικονομική κρίση, στην αύξηση της ανεργίας, στη συγχώνευση ελλειμματικών ταμείων αλλά και στις αδυναμίες των ασφαλιστικών οργανισμών.

Το πρόσφατο μεταναστευτικό ρεύμα στην Ελλάδα (1990-2005) πραγματοποιήθηκε σε μμεγάλο βαθμό με ανοργάνωτο και παράνομο τρόπο, αλλά σε κάθε περίπτωση ωφέλησε την ανάπτυξη της χώρας την τελευταία δεκαετία παραδείγματος χάριν πολλά κατασκευαστικά έργα πραγματοποιήθηκαν μέσα στα χρονικά τους πλαίσια με τη συμβολή των μεταναστών εργατών, ασφαλιστικά ταμεία όπως το Ι.Κ.Α. μπορεί ν' ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις του (συντάξεις λόγω των μεταναστών που καταβάλουν τις εισφορές τους κάθε μήνα . Παρά τα υψηλά ποσοστά ανεργίας που ακόμα υπάρχουν και ιδιαίτερα της ανεργίας των νέων και της μακροχρόνιας ανεργίας. Επίσης, το μεταναστευτικό ρεύμα επιδρά στη διαμόρφωση του κοινωνικού ιστού της χώρας, στις εξελίξεις στο σύστημα κοινωνικών ασφαλίσεων και στο πολιτικό πεδίο. Είναι δε πολύ πιθανό αυτό το μεταναστευτικό ρεύμα να έχει αλλάξει σε κάποιο βαθμό και τις δημογραφικές προοπτικές της χώρας στα επόμενα χρόνια.(Γαλάνης 1999)

Η αγορά εργασίας στην Ελλάδα εμφανίζει ιδιαιτερότητες οι οποίες βοήθησαν την είσοδο και εργασία των μεταναστών στη χώρα. Η ζήτηση για φτηνή εργασία ήταν ισχυρή και η δυνατότητα απορρόφησης αυτού του νέου εργατικού δυναμικού όχι μόνο από την οικονομία αλλά και από την ελληνική κοινωνία, ήταν πολύ μεγάλη. Η σταδιακή διαφοροποίηση των επαγγελματικών επιλογών των πολιτών και των προσφερόμενων θέσεων εργασίας στη χώρα είχε ως αποτέλεσμα την υποαπασχόληση, την έτεροαπασχόληση και την ανεργία. Οι προτιμήσεις των Ελλήνων αυξάνουν τη ζήτηση εργασίας στο τριτογενή τομέα, ενώ δημιουργούν αδιάθετες θέσεις εργασίας στο πρωτογενή και το δευτερογενή τομέα, τις οποίες κλήθηκαν να αναπληρώσουν οι μετανάστες.(Δαμανάκης 1987) Οι

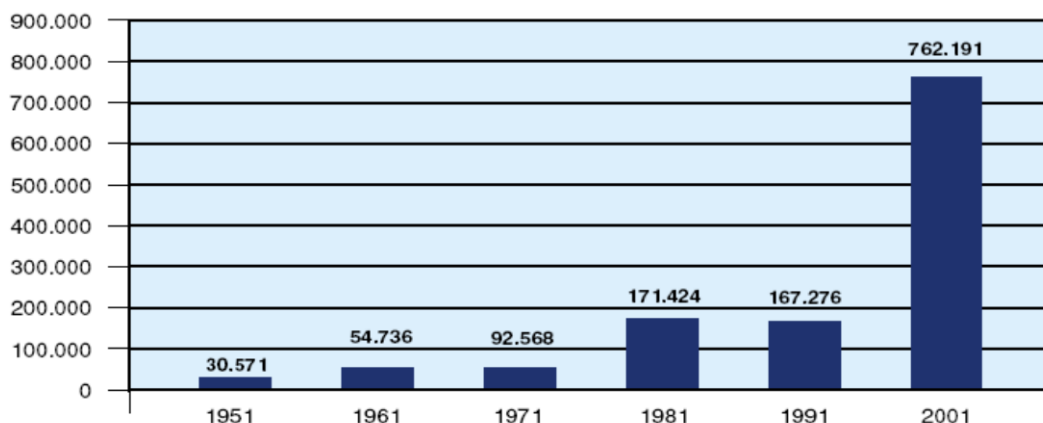
παράγοντες που διευκόλυναν την είσοδο και παραμονή των μεταναστών στη χώρα ήταν:

- α) η γεωγραφική θέση της χώρας,
- β) η εγκατάλειψη από τους Έλληνες παραδοσιακών τομέων απασχόλησης, όπως η εμπορική ναυτιλία, ο αγροτικός τομέας και μερικά χειρωνακτικά επαγγέλματα.
- γ) οι εποχιακές δραστηριότητες του αγροτικού και τουριστικού κλάδου.

Οι μετανάστες δεν υποκατέστησαν τους Έλληνες εργαζόμενους, κατευθύνθηκαν κατά κύριο λόγο σε χειρωνακτικές εργασίες και εκτιμάται ότι η απασχόληση τους στον αγροτικό τομέα δημιούργησε θετικά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα, ενώ οι θέσεις που καταλαμβάνουν στον αστικό τομέα της οικονομίας (μεταποίηση, κατασκευές κλπ) αφορούν θέσεις ανειδίκευτου προσωπικού (INE-ΓΣΕΕ, 2000).

Σε αυτό που αξίζει κάποιος να δώσει ιδιαίτερη βαρύτητα, πριν ακολουθήσει η ανάλυση των χαρακτηριστικών των μεταναστών και οι συνέπειες της μετανάστευσης είναι η δημογραφική εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδας, όπως φαίνεται και στο σχήμα που ακολουθεί. Αυτό που είναι εμφανές είναι η *σταδιακή μείωση των γεννήσεων* και η *σταδιακή αύξηση των θανάτων*, γεγονός που υποδηλώνει τη *σταδιακή γήρανση του ελληνικού πληθυσμού*. (Καβουνίδη 2002)

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1. Οι Αλλοδαποί στην Ελλάδα Διαχρονικά

Πηγή: Απογραφές ΕΣΥΕ

Η πρώτη συστηματική και ολοκληρωμένη προσπάθεια καταγραφής των αλλοδαπών εργαζομένων στην Ελλάδα, οι οποίοι στην συντριπτική τους πλειοψηφία εισήλθαν παράνομα στη χώρα, έγινε το 1998 οπότε και άρχισε το πρόγραμμα νομιμοποίησης των αλλοδαπών εργατών στη χώρα. Ειδικότερα το Προεδρικό Διάταγμα 358 του 1997, προέβλεπε ότι όλοι οι αλλοδαποί που διέμεναν παράνομα στη χώρα κατά την ημερομηνία δημοσίευσης του διατάγματος όφειλαν να προσέλθουν στα γραφεία του ΟΑΕΔ από 1-1-1998 έως 31-5-1998 και να ζητήσουν την προσωρινή νομιμοποίηση της παραμονής τους στη χώρα ζητώντας να τους χορηγηθεί «λευκή κάρτα» παραμονής.(Βγενόπουλος1998)

Στο πρώτο στάδιο του προγράμματος νομιμοποίησης, υπέβαλλαν αίτηση για κάρτα προσωρινής παραμονής 371.641 αλλοδαποί. Η συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών προέρχεται από τις Βαλκανικές χώρες και ιδιαίτερα την Αλβανία, ενώ υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός μεταναστών από τις χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, της Ασίας και

της Αφρικής. Ειδικότερα, οι τρεις πρώτες σε σημασία χώρες-πήγες είναι Βαλκανικές, δηλαδή η Αλβανία, η Βουλγαρία και η Ρουμανία, αντιπροσωπεύοντας το 76,4% όλων των αλλοδαπών που υπέβαλλαν αίτηση. Η πλειοψηφία των μεταναστών που υπέβαλλαν αίτηση είναι άνδρες (74%), αλλά η αναλογία τους διακυμαίνεται εκπληκτικά από υπηκοότητα σε υπηκοότητα. Χαρακτηριστικές είναι οι περιπτώσεις των μεταναστών υπηκόων: Βουλγαρίας, Ουκρανίας, Γεωργίας, Φιλιππίνων, Μολδαβίας και Ρωσίας, όπου τα ποσοστά των γυναικών είναι ιδιαίτερα υψηλά, σε αντίθεση με τους μετανάστες από Πακιστάν, Ινδία, Αίγυπτο, Συρία, Μπαγκλαντές και Ιράκ, όπου οι γυναίκες είναι ελάχιστες, γεγονός που φαίνεται ότι συνδέεται με τις θρησκευτικές αντιλήψεις και τις πολιτισμικές ιδιαιτερότητες των χωρών αυτών. (Μαρβάκης, Παρσανόγλου, Παύλου 2001)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΜΕΤΑ ΤΟ ΝΟΜΟ 3655/2008

Ο νέος νόμος 3655/2008 αποτέλεσε μια ριζοσπαστική παρέμβαση στην κοινωνική ασφάλιση στην χώρα μας. Επιχείρησε την ενοποίηση ασφαλιστικών ταμείων με στόχο την πιο λειτουργική αποτελεσματικότητά τους. Η ενοποίηση αυτή δεν ήταν καθόλου εύκολη λόγω των πολλαπλών μορφών που έχουν οι ασφαλιστικοί φορείς αλλά και των διαφορετικών διατάξεων που τους διέπουν. Επιχειρείται για πρώτη φορά μια βαθιά τομή στο ασφαλιστικό σύστημα της χώρας με στόχο την αντιμετώπιση των μεγάλων προβλημάτων που έχουν συσσωρευτεί. Ο νόμος περιλαμβάνει δύο μέρη και 154 άρθρα. Στο πρώτο μέρος αναφέρονται οι καταργήσεις και τις εντάξεις των ασφαλιστικών οργανισμών στους γενικούς οργανισμούς ή ακόμα και σε νέους που ιδρύονται. Πέρα όμως από τις συγχωνεύσεις ο νόμος προβλέπει και μια σειρά ασφαλιστικών ρυθμίσεων σχετικά με τα όρια συνταξιοδότησης και υπολογισμό των παροχών. Δηλαδή άλλαξαν τα όρια συνταξιοδότησης.

Με το νέο ασφαλιστικό νόμο δεν επιτυγχάνονται οι σκοποί του δημοσίου συμφέροντος καθώς μειώνεται η συνοχή του συστήματος και αυξάνεται η πολυπλοκότητά του. Σκοπός των ασφαλιστικών οργανισμών πλέον δεν είναι η κάλυψη του συνόλου των ασφαλιστικών κλάδων και η βιωσιμότητα αυτών αφού δεν εξασφαλίζεται ο οικονομικός έλεγχος αυτών. Διαπιστώνεται η ύπαρξη ελλειμμάτων αλλά δεν υπάρχουν πρωτότερες μελέτες που καταδεικνύουν την πηγή του προβλήματος και οι λύσεις που προτείνονται είναι πρόχειρες και οι επιπτώσεις δεν αναφέρονται πουθενά.

Μέχρι πριν, οι ασφαλιστικοί οργανισμοί κάλυπταν γενικά το σύνολο των ασφαλιστικών κλάδων για συγκεκριμένη επαγγελματική ομάδα, ενώ τώρα, δημιουργούνται ασφαλιστικοί οργανισμοί ανά ασφαλιστικό κλάδο. Επίσης, δεν εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συστήματος αφού η εξοικονόμηση των διοικητικών δαπανών δεν αφορά στις διοικητικές υπηρεσίες αφού αυτές διατηρούνται ανέπαφες και δεν μειώνονται. Ο νομοθέτης δεν ορίζει επίσης τις διαδικασίες και τις προδιαγραφές ελέγχου των οικονομικών των ταμείων ούτε και τα προσόντα των ελεγκτών, συνεπώς, δεν αναβαθμίζεται ούτε η εποπτεία ούτε ο οικονομικός έλεγχος των ταμείων.

Όσον αφορά το θέμα των ελλειμμάτων και γενικότερα της βιωσιμότητας των ασφαλιστικών οργανισμών δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί αν δεν εντοπισθούν ανά ασφαλιστικό οργανισμό τα αίτια των ελλειμμάτων και οι δυνατότητες ανάκαμψης. Δεν προηγήθηκε κάποια μελέτη που να δείχνει την αιτία των ελλειμμάτων και τον τρόπο συρρίκνωσής τους. Επομένως, η ενοποίηση δεν θα λύσει από μόνη της τα προβλήματα. Η εν λόγω μεταρρύθμιση δεν στηρίζεται σε οικονομικές και αναλογιστικές μελέτες για τις επιπτώσεις της στο ασφαλιστικό σύστημα και στους επιμέρους ασφαλιστικούς οργανισμούς και στους ασφαλισμένους.

Η διοικητική μεταρρύθμιση δεν προσβάλλει ευθέως τα περιουσιακά δικαιώματα των ασφαλισμένων αφού δεν θίγει τις ασφαλιστικές παροχές. Ωστόσο επεμβαίνει δυσμενώς στο ασφαλιστικό κεφάλαιο με δύο τρόπους. Πρώτον, με την κατανομή των πόρων και της περιουσίας των εντασσόμενων ταμείων στους κλάδους η οποία κατά τον νόμο γίνεται με βάση τις εισφορές σε κάθε κλάδο. Δεύτερον, με την πρόβλεψη ότι η περιουσία των καταργούμενων οργανισμών ανήκει πλέον στον ενιαίο οργανισμό ή στον γενικό οργανισμό και τη διαχειρίζεται το Δ.Σ.

Ωστόσο, έχουμε και την κατάργηση του Λογαριασμού Αλληλεγγύης Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης (ΛΑΦΚΑ) τα κεφάλαια του οποίου μεταφέρονται στον Λογαριασμό Βελτίωσης Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΒΚΑ). Ο ΛΑΦΚΑ είχε συσταθεί σαν ενίσχυση των ασφαλιστικών οργανισμών που αντιμετώπιζαν οικονομικά προβλήματα. Επίσης, μια άλλη οργανωτική ρύθμιση είναι αυτή της δημιουργίας του Αριθμού Μητρώου Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ).

Άλλη ρύθμιση του παραπάνω νόμου είναι η σταδιακή αύξηση των ορίων συνταξιοδότησης αλλά και η αναγνώριση με εξαγορά πλασματικού χρόνου ασφαλίσεως, μέτρα που θεωρούνταν ιδανικά για να βοηθήσουν προβλήματα όπως το δημογραφικό που είναι ιδιαιτέρως έντονο στην χώρα μας αλλά και το θέμα της απασχόλησης πλέον και στις ημέρες μας. Αντιθέτως οι επικουρικές συντάξεις δέχθηκαν σοβαρό πλήγμα αφού το κράτος αποσύρεται από την τριμερή χρηματοδότηση αυτών. Το ύψος της επικουρικής σύνταξης καθορίζεται μετά τη σύνταξη αναλογιστικής μελέτης για τον κλάδο επικουρικής σύνταξης κάθε ταμείου κάτι όμως που δεν έγινε. Η διάταξη προβλέπει ότι ποσοστό μεγαλύτερο του 20% μπορεί να πραγματοποιηθεί μετά από απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών. Τέλος, μια άλλη αρνητική ρύθμιση του νόμου ήταν η αύξηση των ημερών εργασίας που απαιτούνται για να καθιερώσει κανείς δικαίωμα για υγειονομική περίθαλψη. Κάτι τέτοιο αντιτίθεται στον όρο κράτος – πρόνοια. Η οικονομική κρίση επιβαρύνει το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Υπάρχουν παράγοντες του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης όπως είναι η γραφειοκρατία, η φοροδιαφυγή, οι ανισότητες πόρων και εισφορών και άλλοι που επιβραδύνουν τους ρυθμούς ανάπτυξης των φορέων της κοινωνικής πολιτικής. Μέχρι σήμερα οι όποιες προσπάθειες εύρεσης λύσης δεν είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, δίνοντας προσωρινές διεξόδους αυξάνοντας τα ελλείμματα. Ο άξονας που κινούνται

είναι η αύξηση των εσόδων και η μείωση των δαπανών χωρίς να αντιμετωπίζονται τα βασικά αίτια της κρίσης και χωρίς να διερευνηθούν πιθανές εναλλακτικές πολιτικές και δίχως να αντιμετωπίζονται τα δομικά αίτια αυτής της κρίσης.

Οι ενοποιήσεις που έγιναν μετά την εφαρμογή του νόμου 3655/2008 δεν άνοιξαν νέους δρόμους γιατί τα ίδια προβλήματα που επικρατούσαν στα προς ενοποίηση ταμεία μεταφέρθηκαν στους νέους φορείς χωρίς προηγούμενη επίλυσή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

1.ΓΕΝΙΚΑ

Ο ρόλος του δημοσίου τομέα στην κοινωνική πολιτική παίρνει σάρκα και οστά μέσω των ασφαλιστικών ταμείων. Το βασικότερο ασφαλιστικό ταμείο στην Ελλάδα είναι το Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΙΚΑ) που είναι ο μεγαλύτερος ασφαλιστικός φορέας της χώρας. Η περιουσία του ταμείου είναι τόσο μεγάλη που συγκαταλέγεται στη δεύτερη θέση στον κατάλογο των ταμείων με το μεγαλύτερο αποθεματικό. Πιο συγκεκριμένα η περιουσία του αγγίζει τα 365 δισεκατομμύρια ευρώ και η αξία των ακινήτων ξεπερνά τα 100 δισεκατομμύρια και η περιουσία συμπληρώνεται με μεγάλο αριθμό χρεογράφων και καταθέσεων σε τράπεζες.

Το δεύτερο μεγαλύτερο Ασφαλιστικό ταμείο είναι ο Οργανισμός Ασφάλισης Ελευθέρων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ) που ασφαλίζει πάνω από 1.500.000 εκατομμύρια πολίτες. Ο ΟΑΕΕ ιδρύθηκε την 1/1/2007 και προήλθε από την ενοποίηση των ταμείων ΤΕΒΕ, ΤΣΑ και ΤΑΕ. Στον ΟΑΕΕ ασφαλίζονται οι έμποροι , οι βιοτέχνες, οι αυτοκινητιστές και τέλος οι αυτοαπασχολούμενοι επαγγελματίες. Μετά την 1/8/2008 με την εφαρμογή του νόμου 3655/2008 εντάχθηκαν και άλλοι φορείς όπως το Ταμείο Ασφάλισης Ναυτικών Πρακτόρων και Υπαλλήλων , το Ταμείο Πρόνοιας Ξενοδόχων και το Ταμείο Πρόνοιας και Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού , Αναβάτες και Προπονητές. Μαζί με την εφαρμογή του νέου νόμου συστάθηκε και ένα επικουρικό ταμείο για τους ελεύθερους επαγγελματίες με σκοπό να παρέχει μηνιαία επικουρική σύνταξη λόγω

θανάτου, γήρατος, αναπηρίας στους άμεσα ασφαλισμένους και τα μέλη της οικογένειάς τους. Εκτός από ιατρική περίθαλψη οι ασφαλισμένοι έχουν τις ίδιες παροχές που ίσχυαν και στα προηγούμενα ταμεία που ήταν ενταγμένοι και αργότερα ενοποιήθηκαν.

2.ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

Η χρηματοδότηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης αποτελείται από δύο πυλώνες. Ο πρώτος πυλώνας στηρίζεται σε ένα τριμερές μοντέλο χρηματοδότησης που λαμβάνουν μέρος το κράτος, οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι. Ο δεύτερος πυλώνας χρηματοδοτείται από τις εισφορές των εργοδοτών και των εργαζόμενων. Ο πρώτος πυλώνας χρηματοδοτείται από σύνθετους μηχανισμούς και περιλαμβάνει:

1. Εισφορές εργαζομένων
2. Εισφορές εργοδοτών
3. Τακτική συμμετοχή του κρατικού προϋπολογισμού
4. Κοινωνικούς πόρους
5. Έκτακτη κρατική επιχορήγηση
6. Εισοδήματα από αξιοποίηση της κινητής και ακίνητης περιουσίας των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης.

Η εξέλιξη των παραπάνω παραγόντων αρχίζει από το 1970 και μετά από όπου και εκεί αρχίζουν να εξελίσσονται οι μεγάλες αλλαγές στο ασφαλιστικό.

Μια διάσταση που διαδραματίζει ρόλο στην εξέλιξη της κοινωνικής πολιτικής είναι σίγουρα ο συσσωρευμένος όγκος κεφαλαίων που

συγκροτούν τα αποθεματικά των ασφαλιστικών ταμείων που είναι και αυτά αιμοδότες της οικονομίας κάθε χώρας.

Παρακάτω παρατίθεται πίνακας με τις ασφαλιστικές εισφορές εν συνόλο των Ευρωπαϊκών Συστημάτων Συντάξεων του έτους 2005.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3, ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΕΤΟΥΣ 2005

	1^{ΟΣ} ΠΥΛΩΝΑΣ	2^{ΟΣ} ΠΥΛΩΝΑΣ	3^{ΟΣ} ΠΥΛΩΝΑΣ	ΣΥΝΟΛΟ
ΚΡΑΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	834	120	14	967
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	8	105	138	251
ΣΥΝΟΛΟ	841	225	152	1218
ΠΟΣΟΣΤΑ	69,00%	18,00%	13,00%	100,00%

3.ΟΙ ΕΣΦΟΡΕΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ

Υπάρχουν διαφορετικά συστήματα χρηματοδότησης ανάλογα με τις Επαγγελματικές κατηγορίες των ασφαλισμένων. Οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα καλύπτονται από ένα τριμερές σύστημα χρηματοδότησης που στηρίζεται στο αναδιανεμητικό μοντέλο και θεσμοθετήθηκε το 1992. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό, οι βασικές παροχές καλύπτονται από εισφορές επί των μισθών των εργαζόμενων. Οι ελεύθεροι επαγγελματίες

καλύπτονται από ένα διμερές σύστημα χρηματοδότησης σύμφωνα με το οποίο οι ασφαλισμένοι καταβάλλουν εισφορές μαζί με το κράτος. Η κρατική εισφορά υπολογίζεται σύμφωνα με ένα ειδικό τύπο και αναπροσαρμόζεται ανάλογα με την αύξηση του ύψους των συντάξεων των δημοσίων υπαλλήλων. Οι αγρότες επίσης καλύπτονται από ένα διμερές σύστημα χρηματοδότησης που στηρίζεται στις ατομικές εισφορές των εργαζόμενων και την κρατική εισφορά. Η κρατική συμμετοχή επεκτάθηκε και στην κάλυψη των αγροτών και των δημοσίων υπαλλήλων οι οποίοι λαμβάνουν ασφαλιστικές παροχές που συγχρηματοδοτούνται από τον κρατικό προϋπολογισμό. Η συμμετοχή του προϋπολογισμού στην χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης κατοχυρώθηκε το 2002 ως αποτέλεσμα διαλόγου μεταξύ της κυβέρνησης και των κοινωνικών εταίρων για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του ασφαλιστικού συστήματος. Υπάρχει νομοθετική δέσμευση για την κρατική συμμετοχή στην χρηματοδότηση του ΙΚΑ και του Ενιαίου Ταμείου Μισθωτών (ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) από το 2003 έως και το 2032.

Η χρηματοδότηση έχει ως εξής : κατά την περίοδο 2003-2008 το ΙΚΑ –ΕΤΑΜ χρηματοδοτείται κατά έτος με κυμαινόμενα ποσά. Κατά την περίοδο από το έτος 2009-2032 το ΙΚΑ –ΕΤΑΜ χρηματοδοτείται από το ΑΕΠ. Η χρηματοδότηση θα καλυφθεί από ρευστά διαθέσιμα ίσα προς το ποσό που απαιτείται για τη χρηματοδότηση των αναλογιστικών ελλειμμάτων εκάστου τρέχοντος και επόμενου έτους και από ειδικά ομόλογα μακράς διάρκειας, μη ρευστοποιήσιμα προ της λήξεως για τη διασφάλιση της απαιτούμενης μελλοντικής χρηματοδότησης.

Ρητώς μάλιστα προβλέπεται ότι αν ενταχθούν σταδιακά στο ΙΚΑ – ΕΤΑΜ και άλλα ταμεία, το κράτος αναλαμβάνει την κάλυψη των ελλειμμάτων των ταμείων αυτών. Επίσης αναπροσαρμόζεται η

χρηματοδότηση σε επίπεδα που αποτρέψουν πρόσθετες επιβαρύνσεις στο ΙΚΑ. Τα επιπλέον ποσά χρηματοδότησης υπολογίζονται μόνο κατά την έκταση που οφείλονται σε δυσμενείς εξελίξεις των οικονομικών δεδομένων. Δεν καλύπτονται επιπλέον ελλείμματα που δημιουργούνται από αποφάσεις του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, οι οποίες κινούνται εκτός των ορίων της προγραμματισμένης αύξησης των συντάξεων ή επιτρέπουν τη διεύρυνση των συνταξιοδοτικών παροχών σε μη προβλεπόμενες κατηγορίες από αυτές που έχουν ληφθεί υπόψη κατά τον εκάστοτε προγραμματισμό της χρηματοδότησης. Οι κοινωνικοί όροι είναι ειδικοί έμμεσοι φόροι που επιβάλλονται σε συγκεκριμένες συναλλαγές. Η αξιοποίηση τους για τη χρηματοδότηση των ασφαλιστικών οργανισμών δικαιολογείται από την αδυναμία ορισμένων κοινωνικών ομάδων να εξασφαλίσουν με τις εισφορές τους ένα αξιοπρεπές επίπεδο ασφαλιστικής προστασίας.

Η επιβολή και κατανομή των κοινωνικών πόρων αποτελεί την περίοδο αυτή αντικείμενο επεξεργασίας στο πλαίσιο της συνολικής μεταρρύθμισης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Και τούτο διότι η προσφυγή στη χρήση κοινωνικών πόρων που επιβάλλονται με νομοθετικές ρυθμίσεις αξιολογείται όχι μόνο με κριτήρια κοινωνικής αποτελεσματικότητας αλλά και από το πρίσμα των διατάξεων του ευρωπαϊκού δικαίου περί έμμεσων φόρων.

Ήδη το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έκρινε ότι η επιβάρυνση των συναλλαγών με έμμεσους φόρους υπέρ της κοινωνικής ασφάλισης στο πλαίσιο του ελληνικού συστήματος αντίκειται στην Κοινοτική Οδηγία περί έμμεσων φόρων επί των συγκεντρώσεων κεφαλαίων, εάν η επιβάρυνση αυτή είναι υπερβολική και εμποδίζει την ίδρυση ή συνένωση επιχειρήσεων (απόφαση του δικαστηρίου της 19^{ης} Μαρτίου 2002 στην υπόθεση 426/98). Η Ελληνική Κυβέρνηση πρέπει να κινείται σε ένα πλαίσιο στο οποίο οι κοινωνικοί πόροι θα προσαρμόζονται

στις δεσμεύσεις του κοινοτικού δικαίου και στην αναγκαιότητα χρηματοδοτικής στήριξης του ασφαλιστικού συστήματος. Επιπλέον, η αξιοποίηση της κινητής και ακίνητης περιουσίας των ασφαλιστικών οργανισμών αποτέλεσε αντικείμενο θεσμικού πλαισίου που κατοχυρώνει την εξασφάλιση των πόρων των ταμείων και βελτιώνει τις δυνατότητες αξιοποίησης. Το πλαίσιο αυτό επιτρέπει επενδύσεις που διαφοροποιούνται ανάλογα με το μέγεθός τους και τις επιπτώσεις τους.

4.ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ

Οι ασφαλιστικοί φορείς επιτρέπεται με αποφάσεις των Δ.Σ. τους να επενδύουν σε:

- Μετοχές και άλλα χρεόγραφα εταιρειών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών
- Μετοχές εταιρειών που διατίθενται σε δημόσια εγγραφή για να εισαχθούν στο ΧΑΑ.
- Μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων τα οποία επενδύουν το ενεργητικό τους σε τίτλους σταθερού εισοδήματος και μετοχές εισηγμένες στο ΧΑΑ.
- Μερίδια αμοιβαίων κεφαλαίων ακίνητης περιουσίας.
- Συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης του Χρηματιστηρίου Παραγώγων Αξιών.

- Σε άλλες κινητές αξίες εφόσον αυτό προβλέπεται από σχετική διάταξη νόμου ή Κανονιστική Πράξη.
- Σε ακίνητα μέχρι ποσοστού 23% των ποσών που προκύπτουν από το συνυπολογισμό των ακόλουθων στοιχείων του ενεργητικού τους : των κατατεθειμένων στην τράπεζα της Ελλάδος διαθεσίμων κεφαλαίων καθώς και των κεφαλαίων της ταμειακής διαχείρισης, των επενδύσεων σε τίτλους του Ελληνικού Δημοσίου με βάση τις τρέχουσες τιμές αυτών, των επενδύσεων σε ακίνητα, με βάση την αντικειμενική τους αξία, των επενδύσεων σε κινητές αξίες με βάση τις τρέχουσες αξίες των προϋπολογισθέντων ετήσιων τακτικών εσόδων.

Το παραπάνω ποσό του 23% κατανέμεται κατά 40% σε επενδύσεις ακινήτων και κατά 60% σε επενδύσεις κινητών αξιών. Επενδύσεις σε ακίνητα και κινητές αξίες πλην τίτλων του ελληνικού δημοσίου και ομολόγων τραπεζών που λειτουργούν στην Ελλάδα, που υπερβαίνουν το ποσοστό 23% επιτρέπονται ύστερα από την έκδοση κοινής απόφασης του Υπουργού Εργασίας και Ασφάλισης και του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδας.

5.Η ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΠΥΛΩΝΑ

Η χρηματοδότηση του δεύτερου πυλώνα μέσω των ρυθμίσεων για τα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης καλύπτεται από εισφορές των εργοδοτών και των εργαζομένων. Τα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης που χορηγούν συνταξιοδοτικές παροχές λειτουργούν με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα.

Πόροι των ταμείων επαγγελματικής ασφάλισης είναι οι τακτικές και έκτακτες εισφορές των ασφαλισμένων, οι τακτικές και έκτακτες εισφορές των εργοδοτών, οι πρόσοδοι περιουσίας και η απόδοση των κεφαλαίων και αποθεματικών τους. Τα ταμεία υποχρεούνται στη δημιουργία αποθεματικών που καλύπτουν τις υποχρεώσεις οι οποίες αναλαμβάνονται έναντι των ασφαλισμένων και των δικαιούχων παροχών. Επιτρέπεται η αξιοποίηση των αποθεματικών υπο τις προϋποθέσεις:

- ✚ Ποσοστό μέχρι 10% των τεχνικών αποθεματικών που επενδύεται σε ακίνητα.

- ✚ Ποσοστό μέχρι 70% των τεχνικών αποθεματικών επενδύεται σε μετοχές και ομολογίες εταιρειών.

- ✚ Ποσοστό μέχρι 20% των τεχνικών αποθεματικών τους επενδύεται σε έντοκα γραμμάτια και τραπεζικές καταθέσεις.

Η αύξηση των δαπανών των φορέων κοινωνικής ασφάλισης οι οποίες επικεντρώνονται σε παροχές συντάξεων, αντιμετωπίζεται με τη δημιουργία μηχανισμών που επιτρέπουν την παρακολούθηση και την αύξηση των εσόδων της κοινωνικής ασφάλισης.

6.ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Χρόνια τώρα είναι γνωστή σε όλους τους εργαζόμενους της χώρας, η δυσχερής οικονομική κατάσταση των ασφαλιστικών ταμείων. Η πραγματικότητα είναι σαφώς χειρότερη και φαίνεται ότι καμιά μεταρρύθμιση των κυβερνήσεων δεν καταφέρνει να βελτιώσει τα προβλήματα που παρουσιάζονται. Με τόσο τεράστιο έλλειμμα στα ταμεία

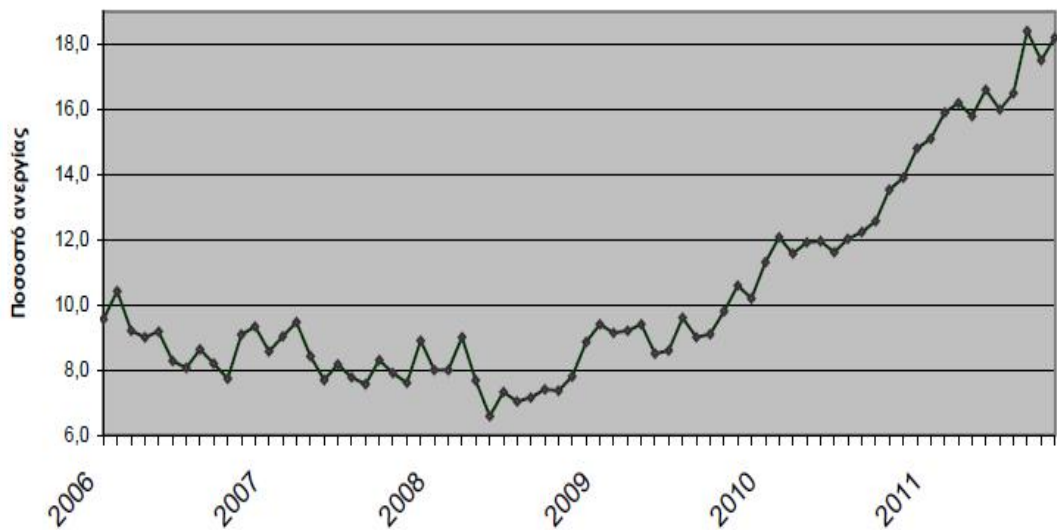
τους, οι οργανισμοί δυσκολεύονται σε τομείς όπως η υγεία και η σύνταξη που αποτελούν για τον άνθρωπο αγαθά υψίστης σημασίας.

Πριν χρόνια κανείς δεν θα μπορούσε να φανταστεί την περικοπή που έχουν υποστεί οι συντάξεις σήμερα ύστερα από πολλά χρόνια εργασίας, συντάξεις που κατά γενική ομολογία είναι χαμηλές σε σχέση με τις συντάξεις των Ευρωπαϊκών εταίρων. Τα μεγαλύτερα ασφαλιστικά ταμεία της χώρας το ΙΚΑ και ο ΟΑΕΕ πρέπει να καλύψουν 1,3 εκατομμύρια συνταξιούχων. Δυστυχώς το ΙΚΑ κάθε χρόνο παρουσιάζει διαχειριστικό έλλειμμα κάθε χρόνο. Η λεηλασία των αποθεματικών με τα δομημένα ομόλογα του Δημοσίου επιβάρυνε ακόμα περισσότερο την δραματική οικονομική κατάσταση και αν αναφερθούμε στην επαναγορά ομολόγων που συνέβη τελευταία καταλαβαίνουμε ότι η διάλυση είναι κοντά. Ας μην αναφερθούμε στην μαύρη και ανασφάλιστη εργασία και στη φοροδιαφυγή που επιβαρύνουν την κατάσταση επιπλέον. Εδώ μιλάμε για πλήρες αδιέξοδο και υπαρκτό κίνδυνο κατάρρευσης και χρεοκοπίας των Ασφαλιστικών Ταμείων.

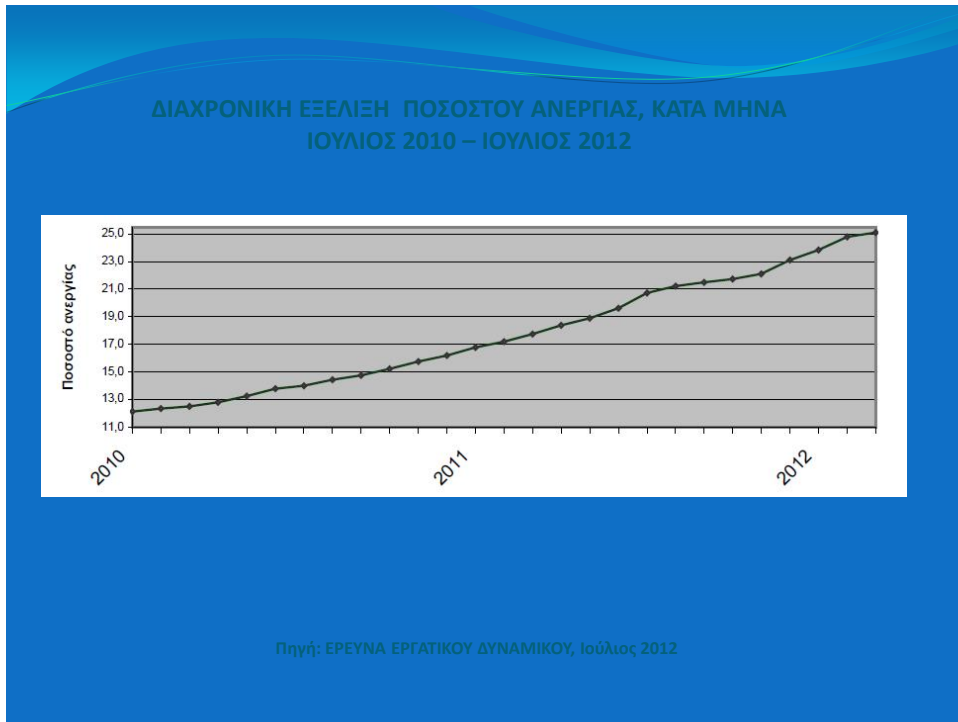
Εκτός από την άσχημη οικονομική κατάσταση των ταμείων, άσχημη είναι και η όλη αντιμετώπιση του Έλληνα πολίτη από το σύστημα που εφαρμόζεται σε ό,τι αφορά την λειτουργία τους. Όλα κινούνται ενοχλητικά αργά με την τόση ανούσια γραφειοκρατία και την νωχελική στάση του όλου ασφαλιστικού συστήματος. Οι μέρες που διανύουμε είναι ακόμα πιο άσχημες για όλους τους τομείς της κοινωνίας λόγω της ελληνικής οικονομικής κρίσης. Δυστυχώς οι επενδύσεις που γίνονται είναι λάθος καθώς και η κακοδιαχείριση, η αυθαιρεσία και άλλα δεινά έφτασαν τα ασφαλιστικά ταμεία σε αυτό το σημείο.

Παρακάτω παρατίθεται ένας πίνακας με την εξέλιξη της ανεργίας τα τελευταία χρόνια χωρίς να αναφέρει την ανεργία στους νέους και στις γυναίκες που είναι ασύλληπτα υψηλή. Παρατηρούμε ότι το διάγραμμα παρουσιάζει αυξητική τάση με τρομαχτική άνοδο και το μέλλον προδιαγράφεται ακόμα πιο δυσοίωνο. Επίσης παρατίθεται πίνακας που δείχνει ότι μέσα σε δύο χρόνια η άνοδος είναι απρόβλεπτη και ανεξέλεγκτη.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2, ΑΥΞΗΤΙΚΗ ΤΑΣΗ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3, ΑΝΟΔΟΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΤΙ ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

1.Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οποιαδήποτε μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος θα πρέπει να λάβει υπόψη τις ακόλουθες παραμέτρους:

- Το Εθνικό Σύστημα Κοινωνικών Ασφαλίσεων θα πρέπει να στηρίζεται στην ιδιωτική αποταμίευση, την οποία θα πρέπει να προωθεί και να συμπληρώνει ο κρατικός προϋπολογισμός με στόχο την παροχή ικανοποιητικών συντάξεων για όλους τους συνταξιούχους.
- Όσον αφορά τους εργαζόμενους μεσαίου ή υψηλού εισοδήματος, των οποίων τα ταμεία στηρίζονται στην χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό. Το ύψος των συντάξεων θα πρέπει να προσδιορίζεται από το ύψος των εισφορών τους.
- Χωρίς ουσιαστική διασύνδεση των παροχών με τις εισφορές η επιβολή της αναγκαίας υποχρεωτικότητας της συνταξιοδοτικής αποταμιεύσεως είναι ουσιαστικά αδύνατη.
- Θα πρέπει να εξετασθούν οι επιπτώσεις της εφαρμογής των κρατικά ελεγχόμενων συνταξιοδοτικών προγραμμάτων και

ιδιαίτερα εκείνων με περιορισμένη διασύνδεση παροχών εισφορών. Έχει παρατηρηθεί ότι στην Ελλάδα, η εφαρμογή τέτοιων προγραμμάτων οδηγεί σε πρόβλημα βιωσιμότητας των ασφαλιστικών συστημάτων.

- Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας της συνταξιοδοτικής αποταμίευσης δεν προϋποθέτει τον κρατικό έλεγχο των συνταξιοδοτικών ταμείων. Αντίθετα, μπορεί τα ταμεία να ανήκουν στους ασφαλισμένους με προϋπόθεση να είναι καλά οργανωμένο και να εξασφαλίζουν αποτελεσματική διαχείριση της συνταξιοδοτικής αποταμιεύσεως των ασφαλισμένων τους. Το κράτος θέτει τους κανόνες λειτουργίας και ελέγχου αυτών των ταμείων με κύριο στόχο την προστασία της συνταξιοδοτικής περιουσίας των ασφαλισμένων και την εξασφάλιση των συντάξεων τους.

2.ΦΟΡΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Θα μπορούσε να υποστηρίξει κανείς πως η κοινωνική ασφάλιση στην Ελλάδα γεννήθηκε με σημαντικά προβλήματα. Απουσία αρχικού και μετέπειτα προγραμματισμού, έλλειψη κανόνων κοινωνικής δικαιοσύνης και ισότητας, πιέσεις ισχυρών συντεχνιακών ομάδων, πολιτική πατρωνία διέδρυναν και κατοχύρωσαν την αρχική αδυναμία. Έτσι έχουμε σήμερα ένα μωσαϊκό ρυθμίσεων και αντιφατικών καταστάσεων που παρά τις φιλότιμες προσπάθειες δύσκολα διορθώνεται.

Επίσης, στα θεμέλια της κοινωνικής ασφάλισης υπάρχει η βόμβα των ελλειμμάτων που απειλεί να προκαλέσει σημαντικά προβλήματα σε

ολόκληρη την οικονομία. Το ζητούμενο είναι η προσαρμογή στις ιδιαίτερες συνθήκες της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα. Η ιεράρχηση και αξιολόγηση των στόχων αποτελούν την απαραίτητη βάση για τις σωστές επιλογές. Η λύση θα πρέπει να είναι συμβατή με το αποτέλεσμα της οικονομικής ανάλυσης των ασφαλιστικών μεταρρυθμίσεων.

Η προσαρμογή λοιπόν σε ένα μοντέλο θα πρέπει να λάβει υπόψη τις παρακάτω παραμέτρους:

1.Ατομικούς λογαριασμούς: κατά την έναρξη του νέου συστήματος κάθε ασφαλισμένος νέος ή παλιός, αποκτά έναν ατομικό λογαριασμό στον οποίο καταγράφονται και συσσωρεύονται οι ετήσιες ασφαλιστικές εισφορές. Ο ανατοκισμός των ασφαλιστικών εισφορών γίνεται με συγκεκριμένο επιτόκιο. Για τους νέους ασφαλισμένους θα χρειαστεί να μετατραπούν τα κεκτημένα ασφαλιστικά δικαιώματα σε ένα αρχικό κεφάλαιο. Κάθε ασφαλισμένος λαμβάνει μια φορά το χρόνο ενημέρωση για το κεφάλαιο του ατομικού του λογαριασμού.

2.Μετατροπή κεκτημένων ασφαλιστικών δικαιωμάτων : για τους παλιούς ασφαλισμένους είναι απαραίτητη η μετατροπή της υφιστάμενης ασφαλιστικής κατάστασης σε ένα αρχικό κεφάλαιο ατομικού λογαριασμού.

3.Ποσοστό ασφαλιστικών εισφορών: το ποσοστό των εισφορών διαμορφώνει το ποσοστό συμπλήρωσης των παροχών των συνταξιούχων. Με σταθερό το ποσοστό εισφορών, το ποσοστό αναπλήρωσης μεταβάλλεται σε συνάρτηση με τη διάρκεια της εργατικής ζωής μιας και το προσδόκιμο ζωής κατά τη συνταξιοδότηση. Για την Ελλάδα έχει προταθεί ένα σύστημα κύριων συντάξεων να παρέχει σε συνδυασμό με επικουρικές συντάξεις ένα ποσοστό αναπλήρωσης. Σταδιακά το ποσοστό των κύριων

συντάξεων θα φθίνει και αυτό των επικουρικών συντάξεων θα αυξάνει ώστε σε κάποια στιγμή στο μέλλον το κάθε σύστημα θα παρέχει το ήμισυ της συνολικής δημόσιας παροχής για συντάξεις. Το τελικό ποσοστό εισφορών θα προκύψει βέβαια μετά από αναλογιστική μελέτη.

4. Επιτόκιο ατομικών λογαριασμών: οι ασφαλιστικές εισφορές συσσωρεύονται στους ατομικούς λογαριασμούς με ένα επιτόκιο το οποίο ισούται με τον ετήσιο ρυθμό ονομαστικών ασφαλιστέων αποδοχών.

5. Αναλογιστική ισορροπία: με δεδομένο το ποσοστό των ασφαλιστικών εισφορών η ισορροπία του συστήματος εξαρτάται από τις αναπροσαρμογές στις παραμέτρους που καθορίζουν τις παροχές.

6. Αναπροσαρμογή των συντάξεων: κατά τη διάρκεια της περιόδου συνταξιοδότησης , η αναπροσαρμογή των παροχών γίνεται με ένα δείκτη που προσεγγίζει την εξέλιξη των πραγματικών αποδοχών.

7. Χρηματοδότηση πλασματικών ασφαλιστικών δικαιωμάτων: η αναγνώριση πλασματικών ασφαλιστικών δικαιωμάτων θα πραγματοποιείται

✚ Για ανατροφή παιδιών , τρία χρόνια για κάθε παιδί

✚ Για περιόδους ανώτερης εκπαίδευσης και στρατιωτικής θητείας

8. Κατώτατες συντάξεις: η θέσπιση κατώτατης σύνταξης κρίνεται απαραίτητη για την καταπολέμηση της εισφοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας. Η δημιουργία κινήτρων για την συμμετοχή στην επίσημη απασχόληση αποτελεί ανάγκη για όλα τα συστήματα συντάξεων. Το ποσό της κατώτατης σύνταξης θα συμπληρώνεται από την κοινωνική σύνταξη ώστε ο συνταξιούχος να προσεγγίζει το ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης.

Άρα οι στόχοι για ένα δίκαιο σύστημα συντάξεων είναι:

- Διαφάνεια και προβλεψιμότητα για ασφαλιστικό προγραμματισμό
- Ίση μεταχείριση πολιτών
- Επάρκεια πολιτών
- Μακροχρόνια βιωσιμότητα
- Αναπτυξιακή δυναμική

Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις, η υποτιθέμενη κοινωνική δικαιοσύνη με την αναδιανομή από τους πλούσιους στους φτωχούς υλοποιείται προς αντίθετη κατεύθυνση.

Οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις για τις συντάξεις κύριες και επικουρικές στοχεύουν στην εξασφάλιση ενός επαρκούς επιπέδου παροχών για τους ασφαλισμένους. Η βασική αιτία του προβλήματος εστιάζεται στην γήρανση του πληθυσμού που παρουσιάζει έξαρση στην Ελλάδα. Η αναλογία ασφαλισμένων-συνταξιούχων ολοένα και χειροτερεύει. Δηλαδή μεταβαλλόμαστε σε χώρα συνταξιούχων.

3.ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Υπάρχουν διάφοροι λόγοι οι οποίοι συντείνουν στο γεγονός πως οι συντάξεις δεν ανταποκρίνονται στην εργασιακή απασχόληση των ασφαλισμένων από τα προηγούμενα χρόνια. Οι συντάξεις π.χ. του ΙΚΑ είναι τόσο χαμηλές που δεν μπορεί με κανένα τρόπο να λυθεί το ζήτημα της βιωσιμότητας του ταμείου με περαιτέρω μείωση των συντάξεων τα επόμενα χρόνια συνεπώς και των εργαζομένων στη σημερινή εποχή και οι οποίοι αμείβονται χαμηλότερα. Οι συντάξεις δεν ανταποκρίνονται στη σημερινή απασχόληση των εργαζομένων και η αύξηση των ορίων ηλικίας θεωρείται ότι θα εξασφαλίσει χρήματα για μελλοντικές γενιές. Το αποτέλεσμα μιας

τέτοιας πολιτικής είναι αμφίβολο, αφού για κάθε αύξηση του μέσου πραγματικού ορίου συνταξιοδότησης κατά ένα χρόνο η βιωσιμότητα του συστήματος επεκτείνεται μερικούς μήνες μόνο. Το κόστος αύξησης των ορίων συνταξιοδότησης είναι πολύ μεγαλύτερο από το όφελος για τη βιωσιμότητα του συστήματος και φυσικά και τους σημερινούς εργαζόμενους.

Τέλος θα πρέπει να σημειωθεί πως τα αποθεματικά των ταμείων είναι ένας ακόμη παράγοντας της χαμηλής συνταξιοδότησης των εργαζομένων. Έχει αναφερθεί πως η βασική πηγή της παθογένειας του ασφαλιστικού στη σαφώς προβληματική συνεισφορά των αποδόσεων των αποθεματικών και των επενδύσεων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Η αφαίμαξη των αποθεματικών του ΙΚΑ από τη δεκαετία του 1950 έως και τις ημέρες μας και με σκοπό την ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριότητας σε βάρος της κοινωνικής πολιτικής στέρησε ουσιαστικά από το ΙΚΑ τους απαραίτητους πόρους που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν την οικονομική του βιωσιμότητα χωρίς σημαντικά προβλήματα στο μέλλον.

Ο κοινωνικός αποκλεισμός δεν σημαίνει μόνο ανεπαρκές εισόδημα. Υπερβαίνει ακόμη και τη συμμετοχή στην εργασιακή ζωή, εκδηλώνεται σε τομείς όπως η στέγαση, η εκπαίδευση, η υγεία και η πρόσβαση σε υπηρεσίες. Θίγει όχι μόνο άτομα που έχουν υποστεί σοβαρή οπισθοδρόμηση, αλλά και

4.ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ

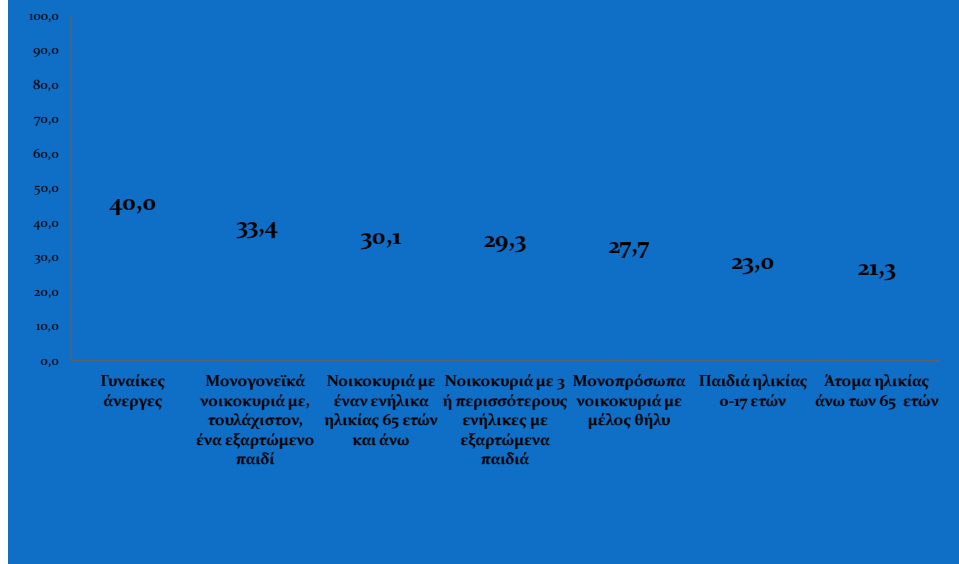
Τα αίτια του αποκλεισμού είναι πολλαπλά, όπως η ανεργία, η αύξηση του ατομικισμού, η παρακμή της αλληλεγγύης, η μετανάστευση και

οι μετακινήσεις του πληθυσμού. Όλα αυτά τα φαινόμενα βέβαια, συνδέονται με την φτώχεια. Όμως κρίνοντας την παρουσίαση τόσο του ίδιου του φαινομένου όσο και των αιτίων που φέρονται να τα προκαλούν, διαπιστώνουμε ότι για την περιγραφή τους παρατίθενται πολλά φαινόμενα. Αν και τονίζεται στην αρχή ότι η ιδιαιτερότητα του κοινωνικού αποκλεισμού συνίσταται στο γεγονός ότι αποτελεί διαδικασία που οδηγεί στην φτώχεια και στην περιθωριοποίηση, καταλήγουμε σε μια ταύτιση αιτίων και όψεων του φαινομένου. Τελικά, ο ορισμός του κοινωνικού αποκλεισμού αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία οικοδομείται η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού δεν διαφέρει από τον επιστημονικό ορισμό.

Κοινωνικός αποκλεισμός με τον ορισμό αυτό δίνεται μια διαφορετική έννοια από εκείνες της φτώχειας και της περιθωριοποίησης. Κοινωνικός αποκλεισμός είναι η παρεμπόδιση απορρόφησης κοινωνικών και δημόσιων αγαθών, όπως είναι η εκπαίδευση, η υγεία κ.α. η έλλειψη των οποίων οδηγεί συνήθως στην οικονομική ανέχεια και στην περιθωριοποίηση. Ο όρος κοινωνικός αποκλεισμός χαρακτηρίζει δηλαδή τόσο μια κατάσταση όσο και μια διαδικασία. Για την διαβίωσή τους οι άνθρωποι έχουν στη διάθεσή τους πέρα από το προσωπικό τους εισόδημα δημόσιο και κοινωνικό πλούτο, τον οποίο κάνουν χρήση σε διαφορετικό βαθμό.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 4, ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΣΕ ΚΙΝΔΥΝΟ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικό αποκλεισμό: 2010 (2)

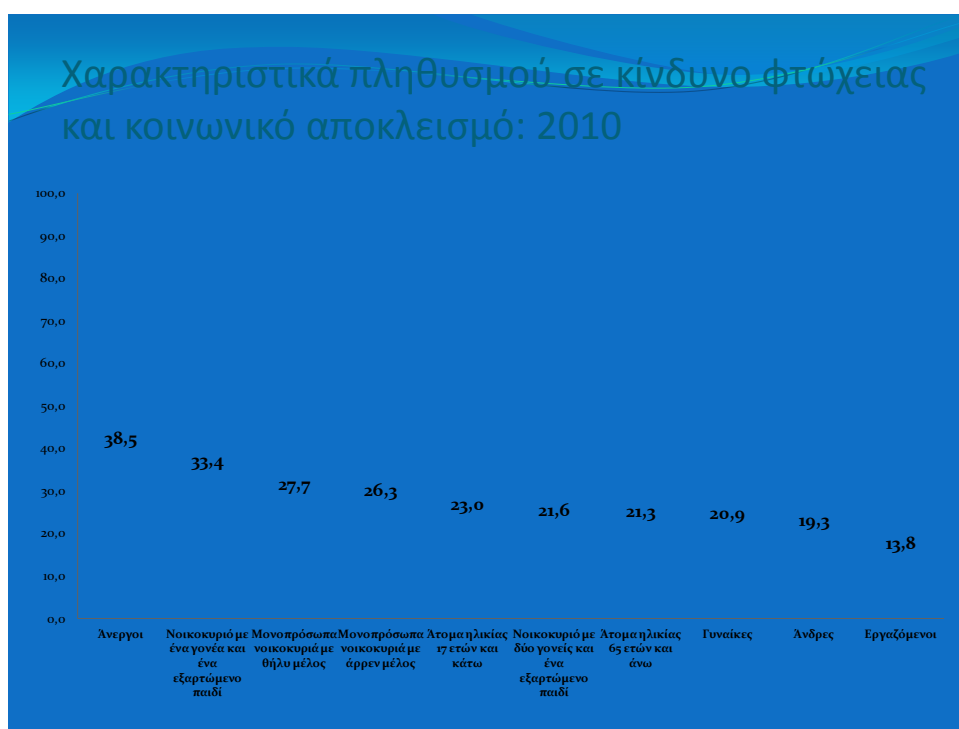
Σημαντικό είναι το εξής: όσο λιγότερο δημόσιο και κοινωνικό πλούτο απορροφά ένας άνθρωπος τόσο μεγαλύτερη η πιθανότητα να διολισθήσει σε συνθήκες φτώχειας. Όμως ο βαθμός απορρόφησης δημόσιου πλούτου δεν είναι τυχαίο γεγονός. Ορισμένες ομάδες ανθρώπων έχουν περισσότερες δυνατότητες να απορροφήσουν δημόσιο πλούτο και άλλες λιγότερο. Σύμφωνα με διάφορες μελέτες αλλά και την ανάπτυξη των συνταξιοδοτικών συστημάτων, έχει αναδειχθεί πως μια βασική διάκριση ως προς τη μέθοδο χρηματοδότησης των ταμείων με σκοπό την καταβολή συντάξεων στους συνταξιούχους, αυτή διακρίνεται ανάμεσα σε διανεμητικά και κεφαλαιοποιητικά συστήματα. Τα διανεμητικά αυτά συστήματα στηρίζονται στην αρχή των τρεχουσών πληρωμών, δηλαδή οι σημερινοί εργαζόμενοι καταβάλλουν τις εισφορές από τις οποίες χρηματοδοτούνται οι τρέχουσες συντάξεις. Το θέμα όμως είναι για πόσο θα υπάρχουν τα χρήματα στα ταμεία να καταβάλλονται οι συντάξεις για την αποφυγή του

κοινωνικού αποκλεισμού των συνταξιούχων των διαφόρων δημόσιων ταμείων.

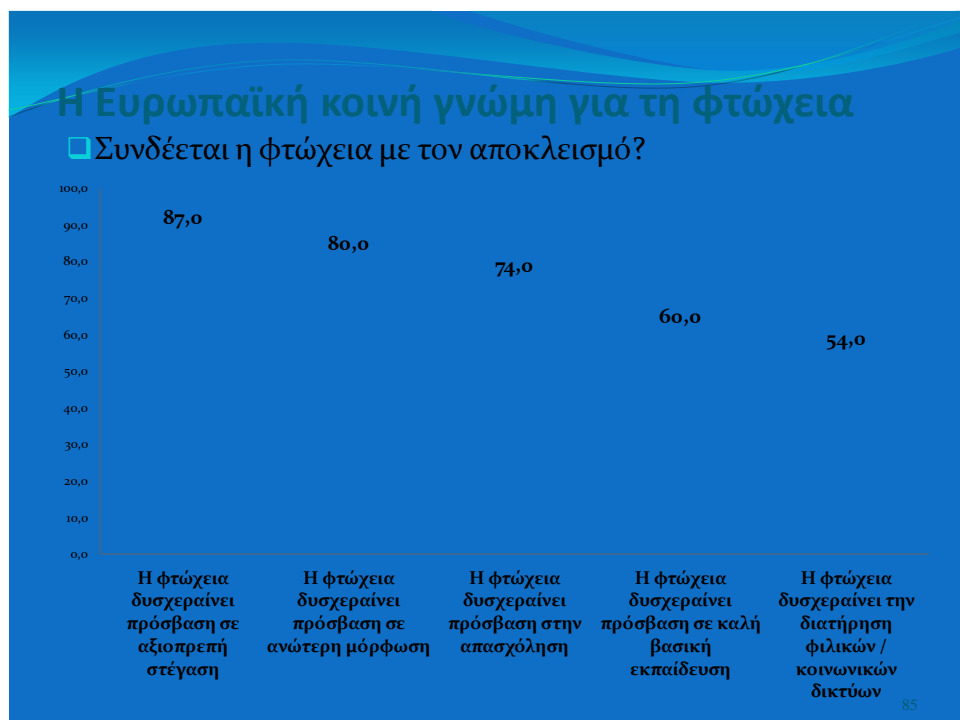
Από την παραπάνω αρχή προκύπτει και το βασικό χαρακτηριστικό αυτού του τρόπου χρηματοδότησης, η αλληλεγγύη. Ιστορικά η αλληλεγγύη πρόεκυψε από τη μετεξέλιξη της αλληλοβοηθητικής ασφάλισης που αναπτύχθηκε κυρίως ανάμεσα στους μισθωτούς και για αυτό το λόγο στηρίζεται στις εισφορές. Η ανάδειξή του σε κυρίαρχο μοντέλο οφείλεται σε ορισμένες περιπτώσεις, στους αγώνες διάφορων μερίδων της εργατικής τάξης, ενώ σε άλλες περιπτώσεις στην πρωτοβουλία της κρατικής γραφειοκρατίας.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ5, ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΕ ΚΙΝΔΥΝΟ ΦΤΩΧΙΑΣ

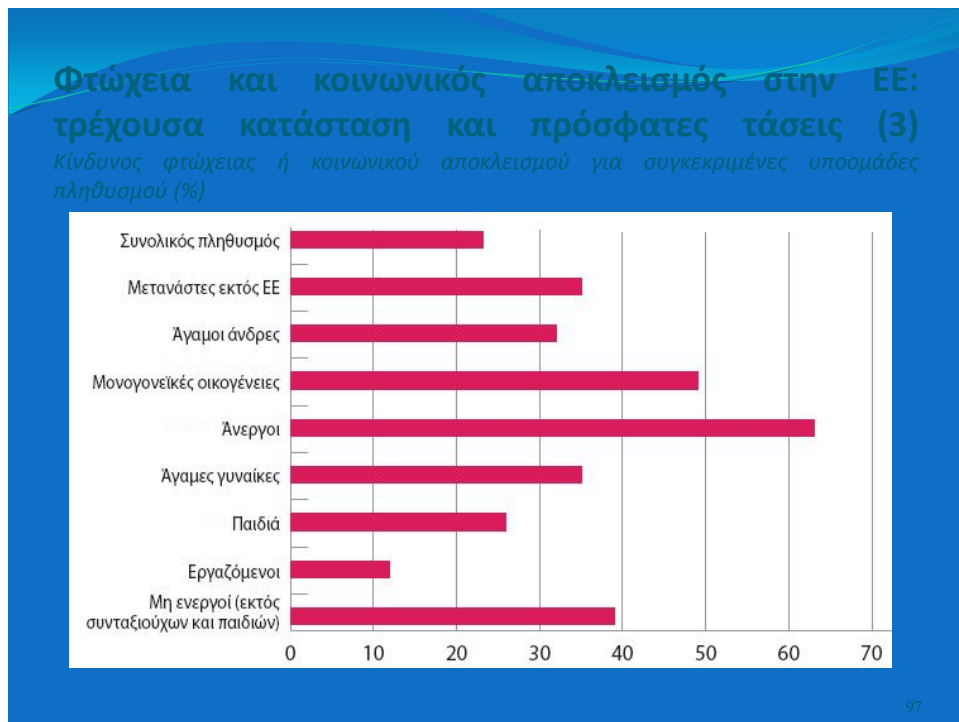
Αποτελεί επίσης γεγονός πως η πλειονότητα των ασφαλιστικών συστημάτων της Ηπειρωτικής Ευρώπης λειτουργούν στη βάση του διανεμητικού μοντέλου εφόσον είναι το μόνο που παράγει την απαιτούμενη κοινωνική αλληλεγγύη και χωρίς να οδηγεί τους συνταξιούχους στον κοινωνικό αποκλεισμό. Το γεγονός βέβαια ότι το διανεμητικό σύστημα είναι μια κοινωνικά γειωμένη μέθοδος χρηματοδότησης των συντάξεων, το καθιστά αυτόματα αρκετά ευαίσθητο στις μεταβολές της κοινωνικοπολιτικής και της εργασιακής δομής με αποτέλεσμα σε ορισμένες περιπτώσεις την πρόκληση του κοινωνικού αποκλεισμού λόγω των χαμηλών απολαβών των συντάξεων.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 6, Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΓΝΩΜΗ ΓΙΑ ΤΗ ΦΤΩΧΕΙΑ

Η χρυσή εποχή για τα διανεμητικά συστήματα και συνεπώς της καταβολής συντάξεων, ήταν η περίοδος της κεϋνσιανής συναίνεσης και όταν ο βασικός προσανατολισμός των κρατικών πολιτικών ήταν η επίτευξη της πλήρους απασχόλησης και η ενίσχυση της συνολικής ζήτησης με σκοπό την αποταμίευση των ταμείων για μελλοντικές πληρωμές. Το αυξημένο επίπεδο απασχόλησης παλαιότερα ήταν εκείνο το οποίο διεύρυνε σημαντικά τη δεξαμενή των εισφορών εξασφαλίζοντας ένα ικανοποιητικό επίπεδο συντάξεων ενάντια στον όποιο κοινωνικό αποκλεισμό, το οποίο με τη σειρά του ενίσχυε την αγοραστική δύναμη όσων ήταν έξω από την αγορά εργασίας διασφαλίζοντας το επίπεδο της συνολικής ζήτησης. Η «διάρρηξη» όμως της κεϋνσιανής συναίνεσης, σε συνδυασμό με τις δημογραφικές μεταβολές, οδήγησε τα διανεμητικά συστήματα σε κρίση και συνεπώς και τις καταβολές των συντάξεων. Πιο συγκεκριμένα, η εγκατάλειψη της πλήρους απασχόλησης και η εισαγωγή των ευέλικτων μορφών εργασίας συρρίκνωσαν σημαντικά το ασφαλισμένο εργατικό δυναμικό, περιορίζοντας τη δεξαμενή των εισφορών οδηγώντας στην κοινωνική απομόνωση και τον αποκλεισμό των συνταξιούχων. Από την άλλη πλευρά, το πέρασμα της γενιάς της πλήρους απασχόλησης στη σύνταξη οδήγησε σε επέκταση των απαιτούμενων κονδυλίων, τα οποία σε αρκετές περιπτώσεις ξεπερνούν τις καταβαλλόμενες εισφορές από τους εργαζόμενους.

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 7, ΦΤΩΧΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ

Οι συντάξεις που καταβάλλονται στις μέρες μας χρηματοδοτούνται από τις εισφορές των εργαζόμενων και των εργοδοτών οι οποίες όμως είναι περιορισμένες, τη συμμετοχή του κράτους και τις αποδόσεις των αποθεματικών και των επενδύσεων. Οι τέσσερις αυτές παράμετροι λειτουργούν συμπληρωματικά στη κάθε μια. Με άλλα λόγια αν μειωθεί η συνεισφορά μιας παραμέτρου, θα πρέπει να αυξηθεί αντίστοιχα κάποια άλλη, ώστε οι συντάξεις να παραμείνουν σταθερές ή τουλάχιστον να μην μειωθούν περαιτέρω. Η επίδραση των αποθεματικών της κοινωνικής ασφάλισης στην πραγματική οικονομία προκαλεί μεγάλο ενδιαφέρον για το πόσο επηρεάζει σημαντικά τον όγκο των κεφαλαίων στις παγκόσμιες κεφαλαιαγορές. Στον πίνακα που ακολουθεί παρατίθενται τα ποσά των αποθεματικών για χώρες της Ευρώπης και τις ΗΠΑ οι οποίες ξεκίνησαν την κεφαλαιοποίηση των επικουρικών συντάξεων από το 1975 με αρχικό

αποθεματικό περίπου 200 δις δολάρια. Τα αποθεματικά αυτά έφτασαν το 2000 στο ποσό των 7,8 τρις δολάρια και αντιπροσωπεύουν το 78% του ΑΕΠ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4, ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΚΟΥΡΙΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ 2000(ΣΕ ΔΙΣ ΕΥΡΩ)

ΧΩΡΕΣ	ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ	ΑΕΠ
ΑΥΣΤΡΙΑ	24,7	12
ΒΕΛΓΙΟ	14,5	5,9
ΕΛΛΑΔΑ	5,1	4,1
ΣΟΥΗΔΙΑ	139,6	56,6
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	6,5	70,3
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	13,1	11,5
ΙΤΑΛΙΑ	29,9	2,5
ΣΥΝΟΛΟ Ε.Ε.	2484,3	29,2
ΗΠΑ	7773	78

5.ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η μεγαλύτερη πλειοψηφία των συνταξιούγων που λαμβάνει από το κράτος συντάξεις χαρακτηρίζονται μικρές σε σχέση με το κόστος ζωής στις μέρες μας. Οι συνταξιούχοι αποτελούν τον κύριο κορμό των τριών εκατομμυρίων Ελλήνων που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας.

Η πολιτεία πρέπει να στρέψει το βλέμμα της στους συνταξιούχους αυξάνοντας τα ποσά των συντάξεων, ώστε αυτοί να μπορούν να ζουν αξιοπρεπώς. Δυστυχώς στις μέρες μας η πολιτική που ακολουθείται επιχειρεί την συγκάλυψη του εισπρακτικού μηχανισμού εις βάρος των πολιτών. Με το δημόσιο χρέος στο 120% του ΑΕΠ είναι αμφίβολο αν τελικά ο κρατικός προϋπολογισμός θα μπορεί να χρηματοδοτεί ακόμα το σύστημα. Επίσης, είναι αδύνατο να ανεβούν από αυτά τα επίπεδα οι εισφορές. Ήδη έχουμε τις υψηλότερες εισφορές στον κόσμο από κάθε άλλη χώρα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

PSI ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

Οι περισσότεροι Έλληνες αναγκάστηκαν να μάθουν τι σημαίνει spread και πολλά άλλα... κινέζικα της ορολογίας που χρησιμοποιείται στη διεθνή αγορά χρήματος, όταν τον περασμένο χρόνο άρχισαν να «βομβαρδίζονται» καθημερινά από πληροφορίες για την ελληνική κρίση χρέους. Πριν από αυτό ακούγαμε για τις ιστορικές αποφάσεις της 26ης Οκτωβρίου, που με το PSI θα «βάλουν πάτο» στο... βαρέλι του χρέους. Το ακρωνύμιο PSI προκύπτει από τα αρχικά τριών αγγλικών λέξεων: Private Sector Involvement. Κατά κυριολεξία, λοιπόν, μπορεί να αποδοθεί στα ελληνικά ως «Εμπλοκή του Ιδιωτικού Τομέα».

Το PSI αναφέρεται στους πιστωτές του ιδιωτικού τομέα, που έχουν δανείσει την Ελλάδα, αγοράζοντας ελληνικά ομόλογα. Δηλαδή σε τράπεζες, ασφαλιστικές και επενδυτικές εταιρείες, ασφαλιστικά ταμεία από την Ελλάδα και το εξωτερικό, που έχουν στα χαρτοφυλάκιά τους ελληνικά ομόλογα, τα οποία αντιστοιχούν σε χρέος του Δημοσίου άνω των 200 δισ. ευρώ. Μιλάμε, λοιπόν, για όλους τους επενδυτές-δανειστές της Ελλάδας, πλην του λεγόμενου επίσημου τομέα, δηλαδή των κρατών της ευρωζώνης, του ΔΝΤ και της ΕΚΤ, που έχουν επίσης δανείσει την Ελλάδα. Σε τι εμπλέκονται όλοι αυτοί; Σε ένα πρόγραμμα ρύθμισης και χρηματοδότησης του ελληνικού χρέους για τα επόμενα χρόνια. Ο επίσημος τομέας (κυβερνήσεις της ευρωζώνης και ΔΝΤ) θα δανείσουν συνολικά την Ελλάδα, σύμφωνα με το σχέδιο που οριστικοποιήθηκε στις 26 Οκτωβρίου, 240 δισ. ευρώ (110 δισ. από το πρόγραμμα του πρώτου μνημονίου και άλλα 130 δισ. ευρώ με τη νέα συμφωνία). Από την πλευρά τους οι ιδιώτες

πιστωτές δέχθηκαν να υποστούν μια ζημιά: να ανταλλάξουν τα ομόλογα που σήμερα κατέχουν με νέα, μειωμένης ονομαστικής αξίας κατά 50% .

Έτσι, το ελληνικό χρέος προς τους ιδιώτες θα μειωθεί περίπου κατά 100 δισ. ευρώ, αν όλοι οι ιδιώτες μετάσχουν σε αυτή την ανταλλαγή, που θα γίνει εθελοντικά και, καλώς εχόντων των πραγμάτων, θα έχει ολοκληρωθεί το αργότερο μέσα στον Φεβρουάριο. Επίσης, οι ιδιώτες πιστωτές δέχθηκαν τα νέα ομόλογα που θα πάρουν να έχουν μεγάλη διάρκεια, ίσως και 30 χρόνων, ενώ σε αντάλλαγμα για τις θυσίες τους ζητούν να έχουν τα νέα ομόλογα αρκετά υψηλό επιτόκιο, ίσως και πάνω από το 8% (όλα αυτά αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης με την κυβέρνηση). Αυτή η σύνθετη διαδικασία ρύθμισης ενός μέρους του ελληνικού χρέους «βαφτίστηκε» από τους Ευρωπαίους PSI, επειδή για πρώτη φορά στη χρηματοδότηση της Ελλάδας εμπλέκονται εκτός από κράτη και το περασμένο

Απώλειες πολλών δισεκατομμυρίων είχαν τα ασφαλιστικά ταμεία από το κούρεμα των ελληνικών ομολόγων υπό ελληνικό και ξένο δίκαιο (το λεγόμενο PSI) με αποτέλεσμα να βρίσκονται κυριολεκτικά σε άθλια οικονομική κατάσταση. Τα στοιχεία δείχνουν ότι το κούρεμα του ελληνικού χρέους που έγινε τον περασμένο Μάρτιο έφερε στα ασφαλιστικά ταμεία απώλειες ύψους 7,3 δισεκατομμυρίων ευρώ. Ειδικότερα, η ονομαστική αξία του κοινού κεφαλαίου (το κοινό ταμείο στο οποίο είχαν κατατεθεί υποχρεωτικά όλα τα διαθέσιμα κεφάλαια των ασφαλιστικών ταμείων και επενδύονταν σε ελληνικά ομόλογα) από 18,7 δισεκατομμύρια ευρώ που ήταν στις 9 Μαρτίου 2012 μειώθηκε κατά 53,5% λόγω του PSI.

Η ονομαστική αξία των μερίδων των διαθέσιμων κεφαλαίων των ασφαλιστικών ταμείων έπεσε από τα 17,3 δις ευρώ στα 10,064 δις στις 12 Μαρτίου 2012 όταν ολοκληρώθηκε το κούρεμα των ελληνικών ομολόγων.

Επιπλέον, μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης φάσης του PSI, που αφορούσε ομόλογα του ελληνικού δημοσίου υπό ξένο δίκαιο, η ονομαστική αξία του κοινού κεφαλαίου είχε νέα μείωση ύψους 1,2 δισεκατομμυρίων ευρώ, πέφτοντας τελικά στα 8,7 δις περίπου. Έτσι, η συνολική μείωση στα κεφάλαια των ασφαλιστικών ταμείων λόγω του κουρέματος του ελληνικού χρέους ήταν 8,5 δισεκατομμύρια ευρώ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα ποσά αυτά αφορούν την ονομαστική αξία των ομολόγων των ασφαλιστικών ταμείων. Και αυτό γιατί η τρέχουσα αξία των ίδιων ομολόγων είναι ακόμα μικρότερη. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία στις 31 Ιουλίου 2012, οι τίτλοι του κοινού κεφαλαίου των ασφαλιστικών ταμείων είχαν τρέχουσα αξία ύψους μόλις 4,745 δισεκατομμυρίων ευρώ. Δηλαδή οι συνολικές απώλειες των ασφαλιστικών ταμείων με βάση τις τρέχουσες τιμές των τίτλων που έχουν στην κατοχή τους, ξεπερνούν τα 12 δισεκατομμύρια ευρώ ή το 73% της ονομαστικής αξίας τους πριν το PSI.

Ωστόσο, όπως επισημαίνει η Τράπεζα της Ελλάδος, «η ονομαστική αξία δεν πρέπει να συγχέεται με την τρέχουσα αγοραία αξία των τίτλων, η οποία προκύπτει από τις τιμές διαπραγμάτευσης των τίτλων στην ασφαλιστική αγορά». Επίσης προσθέτει ότι παρότι στην παρούσα συγκυρία οι τιμές διαπραγμάτευσης των ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου υπολείπονται κατά πολύ της ονομαστικής αξίας τους, είναι η ονομαστική αξία των ομολόγων κάθε ασφαλιστικού ταμείου που συμμετέχει στο κοινό κεφάλαιο την οποία θα εισπράξει από το Ελληνικό Δημόσιο όταν λήξουν οι τίτλοι αυτοί. Εκτός βέβαια αν έχει γίνει νέο κούρεμα μέχρι τότε ή αν κάποιο ταμείο αποφασίσει να πουλήσει ομόλογα τώρα για να εξασφαλίσει ρευστότητα.

Παρακάτω διατίθεται ενδεικτικός πίνακας που περιλαμβάνει ταμεία που υπέστησαν αλλαγές μετά από τη συμμετοχή στο PSI.

ΠΙΝΑΚΑΣ 5, ΕΠΕΝΔΕΛΥΜΕΝΑ ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ ΑΠΟ ΤΟ ΚΟΙΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ (Ν.2469/1997)

A/A	ΤΙΤΛΟΣ ΜΕΡΙΔΑΣ	ΟΝΟΜ. ΑΞΙΑ ΜΕΡΙΔΙΩΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΟ PSI 9/3/2010	ΟΝΟΜ. ΑΞΙΑ ΜΕΡΙΔΙΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΟ PSI ΤΩΝ ΟΜΟΛΟΓΩΝ ΥΠΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ 12/3/2012	ΔΙΑΦΟΡΑ
1	ΝΑΥΤΙΚΟ ΑΠΟΜΑΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ	15.339.828,61	8.63.625,76	6.456.202,85
2	ΟΙΚΟΣ ΝΑΥΤΟΥ	516.235,71	296.963,23	217.272,48
3	ΤΕΑΠΑΣΑ	393.653,13	227.973,01	165.680,12
4	ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ	10.976.353,09	6.356.642,92	4.619.710,17
5	ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ	385.169.123,75	211.477.319,44	153.691.804,31

6	ΤΑΜΕΙΟ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ	288.681.403,46	167.181.630,10	121.499.773,36
7	ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ	228.530.434,51	132.346.906,01	96.183.528,50
8	ΤΟΜΕΑΣ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΝΠΔΔ	55.254.423,3	31.999.028,85	23.256.394,45
9	ΕΤΑΑ	47.640,96	27.589,90	20.051,0
10	ΤΑΜΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΗΘΟΠΟΙΩΝ	981.619,50	568.477,03	413.142,47

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ένα υγιές σύστημα ασφάλισης στηρίζεται στην αρχή της αποταμίευσης. Τα ασφάλιστρα που καταβάλλουν οι εργαζόμενοι-ασφαλισμένοι τα εισπράττουν αργότερα όταν συνταξιοδοτηθούν ενώ παράλληλα καλύπτονται και από άλλους ασφαλιστικούς κινδύνους.

Στη φιλοσοφία και πρακτική της κοινωνικής ασφάλισης εμπεριέχεται η λογική της αναδιανομής σε όφελος των ασθενέστερων τάξεων. Για αυτό και η κοινωνική ασφάλιση, σε αντίθεση με την ιδιωτική, είναι υποχρεωτική ακόμα και στις ΗΠΑ. Εδώ θα επισημάνουμε ότι η ιδιωτική ασφάλιση δεν έχει τον αναδιανεμητικό χαρακτήρα που έχει η κοινωνική ασφάλιση ούτε και καλύπτει κινδύνους, πέρα ενός ορισμένου ορίου. Για αυτό και δεν μπορεί να την υποκαταστήσει. Η ιδιωτική ασφάλιση υπηρετεί ένα σοβαρό ρόλο ως συμπληρωματικός θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης.

Τα ασφάλιστρα που έχουν πληρωθεί ως αποθεματικά του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης μαζί με την αύξηση του εθνικού εισοδήματος, δεν αρκούν για να καλύψουν το κόστος συνταξιοδότησης και τους άλλους ασφαλιστικούς κινδύνους. Το έλλειμμα καλύπτεται από τις εισφορές των σημερινών ή αυριανών ασφαλισμένων. Με άλλα λόγια η σημερινή γενιά βαρύνεται με υπέρμετρη συνεισφορά στο κόστος συνταξιοδότησης της προηγούμενης γενιάς.

Η παραπάνω διαπίστωση ίσως να ήταν αποδεκτή, αν υπήρχε δίκαιη κατανομή προς όφελος των ασθενέστερων τάξεων. Όμως διαπιστώνεται τέτοια σοβαρή ανισότητα στα συνταξιοδοτικά καθεστώτα, και προνομιακές

καταστάσεις, έτσι που να μπορεί να μιλά κανείς για έντονες κοινωνικές αδικίες και γενικότερα για ένα ανάπηρο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.

Η θεραπεία της χρόνιας ασθένειας της κοινωνικής ασφάλισης δεν είναι ασφαλώς εύκολη υπόθεση. Ακόμα και όταν υπάρχουν κάποιες γνωστές ορθολογικές λύσεις, προσκρούουν σε κατεστημένα συμφέροντα ισχυρών ομάδων, σε αδυναμία να ξεπεραστεί το λεγόμενο πολιτικό κόστος, σε ασυνέχεια και ασυνέπεια στη λήψη αποφάσεων αλλά και σε διαφορετικές πολιτικές απόψεις και κατευθύνσεις.

Εκείνο που υπερέχει επί πλέον και για λόγους εθνικής απόστασης είναι η λήψη πρακτικών μέτρων για τη μερική έστω αντιμετώπιση της γήρανσης του πληθυσμού. Η ενίσχυση και ανανέωση του πληθυσμού της χώρας, μπορεί να επιτευχθεί ακόμα και με ρηξικέλευθη πολιτική εγκατάστασης, ιδιαίτερα σε περιοχές που φθίνουν όπως η Ήπειρος και ορισμένα νησιά. Η επιλεκτική ενσωμάτωση στην ελληνική κοινωνία και η ασφάλιση ενός μέρους έστω από τους παράνομους εργαζόμενους στην Ελλάδα θα συμβάλει στην πληθυσμιακή και φυλετική ανανέωση της χώρας και θα ενισχύσει σοβαρά τα οικονομικά του ασφαλιστικού μας συστήματος. Επίσης ίσως είναι καιρός να εφαρμοστούν κάποιες καινούργιες ιδέες όπως :

- Λήψη μέτρων για τη δημογραφική γήρανση με γενναία μέτρα ενίσχυσης της υπογεννητικότητας, η ασφάλιση των παλινοστούτων ομογενών.
- Καθιέρωση της εθνικής σύνταξης με σύνδεση των κατώτερων συντάξεων με το μισθό, καθορισμός της ανώτατης σύνταξης, όχι πάνω από τον τελευταίο μισθό και κατάργηση προνομιακών συνταξιοδοτικών ρυθμίσεων.

- Αντικατάσταση των συντάξεων αναπηρίας με επιδόματα αναπηρίας που θα απονέμονται με αντικειμενικά κριτήρια με συνυπολογισμό του βαθμού αναπηρίας και της ηλικίας.
- Απαγόρευση της εργασίας στους συνταξιούχους με εξαιρέσεις. Η απαγόρευση θα αίρεται εφόσον αναστέλλεται η συνταξιοδότηση ή συνδυάζεται η μερική απασχόληση με μερική απασχόληση.
- Κατάργηση της χρηματοδότησης από κοινωνικούς πόρους οποιασδήποτε σύνταξης και αναθεώρηση του πίνακα βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελμάτων.
- Καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, καλλιέργεια της ασφαλιστικής συνείδησης με δημόσιες καμπάνιες και κατάργηση των φοροαπαλλαγών.
- Αναμόρφωση της διαδοχικής ασφάλισης και επέκτασή της αλλά και κατάργηση της ασφάλισης σε πολλά ταμεία.
- Εκπαίδευση στελεχών κοινωνικής ασφάλισης και κοινωνικής διοίκησης, προώθηση της έρευνας, εισαγωγή σύγχρονων μεθόδων διοίκησης και καθολική εφαρμογή της μηχανογράφησης.
- Καταπολέμηση της πολυφαρμακίας και οργάνωση της περίθαλψης και αξιοποίηση του ιατρικού δυναμικού.

Η πολυδιάστατη πολιτική, οικονομική, κοινωνική πρόκληση που αντιμετωπίζει η κοινωνική ασφάλιση έχει ανάγκη που μέτρα πολιτικής που θα την βοηθήσουν. Η ανάπτυξη του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης πραγματοποιήθηκε με ένα αποσπασματικό τρόπο μέσω της σύστασης αυτοτελών φορέων ασφάλισης που κάλυπταν συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού. Δεν υιοθετήθηκε ένα ενιαίο καθεστώς για όλους τους εργαζόμενους αλλά πληθώρα συστημάτων κύριας, επικουρικής και συμπληρωματικής ασφάλισης.

Ο σχεδιασμός των δημόσιων πολιτικών ασφάλισης δεν πρέπει να γίνεται από πολλούς φορείς της κεντρικής διοίκησης. Καλό είναι κάθε Υπουργείο να αναλαμβάνει τον τομέα του, δηλαδή το Υπουργείο Υγείας τον τομέα της υγείας και πρόνοιας, το Υπουργείο Εργασίας τον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης.

Το βασικό χαρακτηριστικό της οργανωτικής δομής του συστήματος είναι ο πολυκερματισμός του που εκφράζεται από το μεγάλο αριθμό των δημόσιων φορέων ασφάλισης. Η ύπαρξη 170 φορέων το έτος 2002 που εποπτεύονται από πέντε τουλάχιστον διαφορετικά Υπουργεία δημιουργεί αυξημένες υποχρεώσεις σε θέματα διοίκησης και εξυπηρέτησης των ασφαλισμένων.

Η ίδρυση και λειτουργία ενός μεγάλου αριθμού ασφαλιστικών φορέων δικαιολογείται κυρίως από τον προσανατολισμό του συστήματος στην κάλυψη επαγγελματικών κατηγοριών όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 6, ΦΟΡΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΤΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΛΥΨΗΣ

Αριθμός φορέων ασφάλισης αρμοδιότητας Υπουργείου Εργασίας & Κοινωνικών Ασφαλίσεων	Επαγγελματικές κατηγορίες
22	Εργαζόμενοι ιδιωτικού τομέα
10	Προσωπικό τραπεζών
12	Προσωπικό δημοσίων υπηρεσιών
6	Ανεξάρτητοι επαγγελματίες

11	Ελεύθεροι επαγγελματίες
6	Προσωπικό τύπου
1	Αγρότες
17	Δημόσιοι υπάλληλων

Έτσι προωθούνται παρεμβάσεις κυρίως στη συνταξιοδοτική προστασία του πληθυσμού που άλλοτε εξυπηρετούν συμφέροντα συγκεκριμένων κοινωνικό-επαγγελματικών ομάδων και άλλοτε επιχειρούν προσπάθειες επιμέρους βελτιώσεων του ασφαλιστικού συστήματος. Οι πρακτικές αυτές έχουν ως αποτέλεσμα τη μορφοποίηση ενός θεσμικού υπόβαθρου που διέπεται βασικά από αρχές ανταποδοτικής και διανεμητικής ασφάλισης, συμπεριλαμβάνει όμως και αρχές μη ανταποδοτικής ασφάλισης, ασφαλιστικών μεικτών παροχών, ανταποδοτικής κεφαλαιοποιητικής ασφάλισης και κοινωνικής ασφάλισης για συγκεκριμένες επαγγελματικές κατηγορίες.

Όσον αφορά τη διάρθρωση του συστήματος, το ελληνικό μοντέλο διαρθρώνεται σε τρεις κύριους πυλώνες: ο πρώτος πυλώνας επικεντρώνεται στα υποσυστήματα της κύριας και της επικουρικής υποχρεωτικής ασφάλισης, ο δεύτερος πυλώνας περιλαμβάνει τα υποσυστήματα της συμπληρωματικής ασφάλισης και των επαγγελματικών ταμείων που πρόσφατα θεσμοθετήθηκαν στη χώρα μας, ενώ ο τρίτος πυλώνας αφορά τα προγράμματα ιδιωτικής ασφαλιστικής κάλυψης.

Η απουσία γνήσιων επαγγελματικών ταμείων αναπληρώνεται από την ίδρυση καθεστώτων συμπληρωματικής ασφάλισης, που λειτουργούν με τη μορφή αλληλοβοηθητικών ταμείων και ταμείων πρόνοιας. Η οργάνωση των ταμείων αυτών στη χώρα μας δεν διέπεται από ένα ενιαίο θεσμικό και

κανονιστικό πλαίσιο. Προβλέπονται διαφορετικές οργανωτικές και λειτουργικές ρυθμίσεις που αναμένονται να αποτελέσουν αντικείμενο εκτεταμένης επεξεργασίας κατά τη διάρκεια της γενικότερης διαδικασίας μεταρρύθμισης του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης.

ΠΗΓΕΣ

1. www.ika.gr
2. www.ygeia-pronoia.gr
3. www.oasa.org
4. <https://eurostat.eu>
5. <https://unicef.org>
6. www.bankofgreece.gr
7. www.ggka.gr

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1.ΔΟΥΛΚΕΡΗ Τ. , 2005, Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ , ΑΘΗΝΑ

2.ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ Γ., 2007, «Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ: ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΟΥ ΙΚΑ», ΙΟΒΕ, ΑΘΗΝΑ

3.ΡΟΥΠΑΚΙΩΤΗΣ Χ., 2005, « Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ», ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ, ΑΘΗΝΑ

4.ΠΟΥΛΑΝΤΖΑΣ Ν., 1999, «ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΣ», ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, ΑΘΗΝΑ

5. ΣΟΛΩΜΟΣ Γ., 2005, «ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ :ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ ΣΤΟΝ ΕΝΙΑΙΟ ΦΟΡΕΑ» ΛΙΒΑΝΗΣ, ΑΘΗΝΑ

6.ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗΣ Μ., 2008, ΘΕΣΜΟΙ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ, ΠΑΤΑΚΗΣ, ΑΘΗΝΑ

7.ΤΣΑΛΙΚΗΣ Γ. 2008, Η ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ, ΑΘΗΝΑ

8.ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Θ., 1993, ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΑΘΗΝΑ

9.ΡΟΜΠΟΛΗΣ Σ., 2007 , Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΑΠΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ , ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ, 2007

